

Perspektiva vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske

Beniković, Hrvoje

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:474700>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Hrvoje Beniković

Diplomski sveučilišni studij smjer Agroekonomika

PERSPEKTIVA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE PANONSKE HRVATSKE
Diplomski rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Hrvoje Beniković

Diplomski sveučilišni studij smjer Agroekonomika

PERSPEKTIVA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE PANONSKE HRVATSKE

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. prof. dr. sc. Ružica Lončarić, predsjednik
2. prof. dr. Tihana Sudarić, mentor
3. doc. dr. sc. David Kranjac, član

Osijek, 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREGLED LITERATURE	2
3. MATERIJAL I METODE.....	6
4. REZULTATI.....	7
4.1. Gospodarski značaj Panonske Hrvatske	7
4.2. Vanjskotrgovinska razmjena Panonske Hrvatske.....	8
4.2.1. Bjelovarsko - bilogorska županija.....	9
4.2.2. Virovitičko - podravska županija	10
4.2.3. Požeško - slavonska županija.....	12
4.2.4. Brodsko - posavska županija.....	13
4.2.5. Osječko - baranjska županija.....	14
4.2.6. Vukovarsko - srijemska županija	16
4.2.7. Karlovačka županija.....	17
4.2.8. Sisačko - moslavačka županija.....	19
4.3. Analiza ključnih ekonomskih pokazatelja županija Panonske Hrvatske.....	20
4.4. Trendovi u vanjskotrgovinskoj razmjeni	22
4.5. SWOT analiza Panonske Hrvatske.....	31
4.6. Utjecaj globalnog tržišta na gospodarstvo Panonske Hrvatske	34
4.7. Perspektiva vanjskotrgovinske aktivnosti.....	35
5. RASPRAVA.....	37
6. ZAKLJUČAK	38
7. LITERATURA.....	39
8. SAŽETAK.....	41
10. POPIS TABLICA	43
11. POPIS SLIKA	44
12. POPIS GRAFIKONA	45

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

BASIC DOCUMENT CARD

1. UVOD

Cilj diplomskog rada na temu "Perspektiva vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske" je predstaviti kompleksnost i važnost vanjskotrgovinske razmjene za Panonsku Hrvatsku, regiju koja obuhvaća županije bogate poljoprivrednim, industrijskim i turističkim potencijalima. Panonska Hrvatska, sastavljena od Bjelovarsko-bilogorske, Virovitičko-podravске, Požeško-slavonske, Brodsko-posavske, Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije, predstavlja vitalni dio hrvatskog gospodarstva, posebice poljoprivrede. Regija je poznata po svojoj plodnoj zemlji, industrijskim kapacitetima i turističkim atrakcijama, što joj daje značajan potencijal za razvoj vanjskotrgovinske razmjene.

U ovom radu analizirat će se ključni ekonomski pokazatelji i trenutna situacija u vanjskotrgovinskoj razmjeni Panonske Hrvatske, s posebnim naglaskom na izazove i prilike koje stoje pred ovom regijom. Bit će razmotreni specifični sektori koji imaju potencijal za unaprjeđenje izvoznih kapaciteta, kao što su poljoprivreda, prehrambena industrija, metaloprerađivačka industrija i turizam. Osim toga, istražiti će se i utjecaj vanjskotrgovinske politike Europske unije, s obzirom na članstvo Hrvatske u EU, te kako ove politike utječu na trgovinsku razmjenu Panonske Hrvatske s ostalim zemljama članicama i trećim zemljama.

Prilikom razmatranja perspektive vanjskotrgovinske razmjene, bitno je identificirati glavne prepreke koje ograničavaju veći izvoz iz regije, kao što su infrastrukturni nedostaci, nedostatak specijaliziranih znanja za pristup međunarodnim tržištima, kao i potreba za većom podrškom malih i srednjih poduzeća u procesu internacionalizacije. S druge strane, analizirat će se i kako inicijative na lokalnoj i nacionalnoj razini, uključujući financijske poticaje i obrazovne programe, mogu pomoći u prevladavanju ovih izazova.

Ovaj diplomski rad također će istražiti kako trendovi globalizacije i promjene u međunarodnom trgovinskom okruženju utječu na vanjskotrgovinske tokove Panonske Hrvatske. Posebna pažnja bit će posvećena analizi kako regija može iskoristiti svoje konkurentne prednosti u svjetlu novih trgovinskih sporazuma i inicijativa za održivi razvoj. Uzimajući u obzir sve veći naglasak na zelenoj ekonomiji i digitalizaciji, istražiti će se kako Panonska Hrvatska može prilagoditi svoje gospodarske aktivnosti kako bi ostvarila održivi rast i razvoj.

2. PREGLED LITERATURE

Za jasno razumijevanje teme diplomskog rada ključno je detaljno objasniti i razjasniti ključne pojmove kao što su ekonomija, gospodarstvo, vanjska trgovina, te posebno istaknuti važnost i ulogu poljoprivredno-prehrambene proizvodnje unutar ekonomskog konteksta Hrvatske. Ovo uključuje dubinsko razmatranje kako se ekonomija manifestira kroz sveukupne aktivnosti proizvodnje, distribucije i potrošnje dobara i usluga, kako gospodarstvo predstavlja strukturiranu mrežu tih aktivnosti unutar određene geografske ili političke granice, te kako vanjska trgovina omogućava međunarodnu razmjenu koja doprinosi ekonomskom razvoju. Poseban naglasak stavlja se na poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju, koja predstavlja temeljnu komponentu gospodarske strukture Hrvatske, te se istražuje njezina uloga u osiguravanju prehrambene sigurnosti, doprinosu nacionalnom BDP-u, zapošljavanju, kao i njezin utjecaj na ruralni razvoj i očuvanje okoliša.

Ekonomija obuhvaća širok spektar aktivnosti vezanih uz stjecanje, korištenje i distribuciju resursa i sposobnosti pojedinaca ili zajednica s ciljem zadovoljenja njihovih osnovnih potreba i ostvarivanja želja. U srcu ekonomskih procesa leži međusobna povezanost i ovisnost različitih djelatnosti koje, kroz specijalizaciju rada, trgovinu, organizaciju proizvodnje i efikasno upravljanje, formiraju temelje društvenog života. Ekonomski sustavi mogu biti raznoliki, od pojedinačnih i obiteljskih poduhvata do velikih korporacija, te se razvijaju na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini. Dinamiku i rast ekonomije uvjetuju dostupnost prirodnih resursa i proizvoda, ljudska znanja i sposobnosti njihove primjene, kao i strukturalni i institucionalni okviri koji usmjeravaju ekonomske aktivnosti i distribuciju njihovih plodova. Učinkovito upravljanje ograničenim resursima, s ciljem postizanja maksimalnog rezultata uz minimalan trošak, predstavlja osnovno načelo ekonomske efikasnosti. Ovo načelo, poznato kao princip ekonomičnosti, ključno je za razumijevanje i poboljšanje ekonomskih procesa. Ekonomska znanost se bavi proučavanjem ovih principa, zakonitosti i odnosa unutar ekonomije, pri čemu se, ovisno o fokusu i metodologiji, koriste različiti termini poput ekonomije, političke ekonomije, socijalne ekonomije ili ekonomske teorije. Termin "ekonomija" izvodi se iz grčkih riječi za "kuću" i "pravilo" ili "zakon", sugerirajući upravljanje kućanstvom ili obiteljskim bogatstvom, uključujući sve što pripada domaćinstvu, kako unutar tako i izvan njega, s ciljem zadovoljenja potreba i želja njegovih članova. Aristotel je napravio distinkciju između ekonomije, fokusirane na zadovoljavanje potreba usmjerene na akumulaciju bogatstva, iako u suvremenom društvu granica između ova dva pojma postaje sve nejasnija. Moderno

gospodarstvo često se temelji na poduzećima koja teže profitu kroz prodaju dobara i usluga, čime se briše linija između ispunjavanja potreba i stjecanja bogatstva. Upravljanje resursima i sposobnostima može biti u privatnim rukama, za osobnu korist, ili pod upravom javnih institucija, za dobrobit šire zajednice, razlikujući tako privatni od javnog sektora ekonomije. Sveukupna ekonomska aktivnost unutar države, bilo da je riječ o javnom ili privatnom sektoru, poznata je kao nacionalno ili društveno gospodarstvo.

Andrijanić (2001.) tvrdi da vanjska trgovina predstavlja gospodarsku djelatnost koja uključuje razmjenu robe i usluga s inozemstvom, što obuhvaća sveukupnu trgovinu materijalnim i nematerijalnim dobrima između zemalja. U užem smislu, vanjska trgovina se odnosi samo na promet robe između gospodarskih subjekata različitih zemalja, pri čemu se fokusira na robu koja prelazi državnu granicu ili carinsku liniju jedne ili više zemalja. Prema Andrijaniću (2001.), vanjska trgovina obuhvaća mnogo šire područje od međunarodne robne razmjene. Ona uključuje razmjenu gospodarskih usluga, poznatih kao "nevidljivi izvoz i uvoz", kao i promet kapitala, ljudi (turizam) i prijenos vijesti (telekomunikacijski promet). Dok se pod vanjskom trgovinom podrazumijeva cjelokupna razmjena jedne zemlje s drugim zemljama, međunarodna trgovina se definira kao sveobuhvatna razmjena na globalnom tržištu, koja obuhvaća sve zemlje svijeta (Andrijanić, 2001.).

Vanjska trgovina, uz razmjenu materijalnih dobara, obuhvaća i obavljanje različitih usluga prema danom nalogu i za dobit inozemnih klijenata, odnosno gospodarskih subjekata - poslovnih partnera. To su: transportne usluge, špediterske usluge, skladišne usluge, lučke i aerodromske usluge te usluge ostalih prometnih raskrižja u međunarodnom prometu, usluge osiguranja protiv robnih, financijskih, transportnih i drugih rizika, bankovne usluge, turističke usluge, davanje gospodarskih informacija, propagandne akcije, izdavačke usluge, usluge oplemenjivanja robe (poslovi obrade, dorade i prerade) i usluge popravaka, izvođenje investicijskih radova u inozemstvu, zastupanje stranih poslovnih partnera (agentske usluge), usluge provjere količine i kvalitete robe, tranzitne usluge, usluge međunarodnoga trgovačkog posredovanja i drugo (Andrijanić, 2001.).

Pri interlokalnom posredovanju trgovina povezuje mjesta (lat. *locus*) proizvodnje i mjesta gdje je potražnja za robom. Udaljenost između mjesta proizvodnje robe i mjesta njene potrošnje može biti manja ili veća, ali je uvijek potrebno da se na toj relaciji robom stručno rukuje. To znači da se roba pakira i prepakira, osigura od rasipanja, kvarenja, zaštiti od vanjskih utjecaja, te da se najpogodnijim sredstvima preveze i dopremi na odredište. Trgovina obavlja sve te poslove i uvijek snosi rizik koji se pojavljuje kad se roba prevozi iz

jednog mjesta u drugo, bilo u unutarnjem, bilo u međunarodnome robnom prometu (Andrijanić, 2001.).

Poljoprivredno-prehrambena proizvodnja se definira kao gospodarska djelatnost koja ima za cilj uzgajanje biljaka i životinja te njihovu preradu s namjerom zadovoljavanja prehrambenih potreba stanovništva. Međutim, suvremena poljoprivredno-prehrambena proizvodnja je transformirala polja u oblik industrijske proizvodnje s glavnim fokusom na ekstrakciju maksimalnih količina resursa iz zemlje. Nažalost, takav pristup često rezultira prekomjernom i neracionalnom upotrebom kemikalija, što ima ozbiljne ekološke posljedice i uzrokuje onečišćenje prirodnih izvora koji se teško obnavljaju. Dodatno, ove prakse dovode do izumiranja određenih biljnih i životinjskih vrsta. Poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju karakteriziraju posebnosti koje proizlaze iz bioloških procesa, kojih se ljudi moraju pridržavati kako bi zaštili sebe i okoliš. Glavni cilj ove proizvodnje je osigurati prehrambene proizvode koji su namijenjeni ljudskoj ishrani, stoga je nužno da proizvođači zadovolje određene standarde. Važno je naglasiti da je zaštita okoliša također neizostavan aspekt ovog sektora (Tolušić, 2007.).

Diskusije o tome kako najpreciznije definirati poljoprivredu kao specifičnu gospodarsku aktivnost bile su česte i ponekad kontroverzne, zbog njezine jedinstvene prirode. Međutim, u suvremenom kontekstu, te razlike se više ne smatraju toliko izraženima. U srži, poljoprivreda je industrija koja se bavi uzgojem biljaka i životinja, a njena definicija varira ovisno o razini ekonomskog razvoja i produktivnih sila unutar društva. Danas se sve češće naglašava integracija poljoprivrede s povezanim industrijskim sektorima, posebno u razvijenim zemljama. Primjerice, u Sjedinjenim Američkim Državama, pojam poljoprivrede često se izjednačava s konceptom agroindustrijskog kompleksa, ili agrobiznisa, što obuhvaća: proizvodnju unutar farmi, agrobiznis i javni sektor povezan s poljoprivrednom produkcijom i drugim dopunjujućim aktivnostima.

Kada se razmatra poljoprivreda kao proizvodna djelatnost, može se razdijeliti na nekoliko ključnih segmenata:

1. Ratarstvo, uključujući uzgoj žitarica i drugih poljoprivrednih kultura, kao i livadarska i pašnjačka područja, zajedno s proizvodnjom sjemena.
2. Voćarstvo, koje obuhvaća uzgoj voća zajedno s rasadničarstvom.
3. Vinogradarstvo, s naglaskom na proizvodnji vina i rasadničarstvu kao pratećoj aktivnosti.

Ove segmente se može svrstati pod širi pojam biljne proizvodnje. Dodatno, tu je i:

4. Stočarstvo, kao ključni dio životinjske proizvodnje.

5. Različite druge proizvodnje koje dopunjuju osnovne grane poljoprivrede.

Ovaj pristup omogućuje sveobuhvatniji pogled na poljoprivredu, ističući njezinu složenost i povezanost s širim ekonomskim i industrijskim sektorima.

3. MATERIJAL I METODE

U sklopu izrade diplomskog rada primijenjene su raznolike metodološke prakse, uključujući analitičke, klasifikacijske, deskriptivne i sintetičke pristupe, s ciljem dubinskog istraživanja utjecaja te razvoja perspektiva panonskog dijela Hrvatske. Izvori korišteni za ovu analizu obuhvaćaju širok spektar literaturnih materijala, uključujući stručne publikacije, znanstvene članke te različite izvještaje koji se dotiču predmetne tematike.

Analitičke metode primijenjene su u svrhu razumijevanja uzročno-posljedičnih veza unutar promatrane teme, dok su tehnike klasifikacije, deskripcije i sinteze iskorištene kako bi se jasno artikulirali i sistematizirali ključni faktori koji imaju utjecaj na globalne tržišne dinamike.

U radu je primijenjena SWOT analiza, alat koji se koristi u strateškom upravljanju, odnosno u procesu usmjeravanja aktivnosti, ali i u kreiranju novih.

SWOT analiza se sastoji od 4 poglavlja:

S - označava sposobnosti ili snage (*strengths*)

W - označava slabosti (*weaknesses*)

O - označava prilike (*opportunities*)

T - označava prijetnje (*threats*)

Predstavlja sustavnu analizu koja olakšava uspoređivanje vanjskih prilika i prijetnji s unutarnjim slabostima i snagama predmeta istraživanja, odnosno vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske.

Glavna namjera ovog diplomskog rada jest pružiti temeljitu analizu vanjskotrgovinskih perspektiva Panonske regije Hrvatske. Rad je strukturiran na temelju sveobuhvatnog prikupljanja i obrade relevantnih podataka, uključujući studije slučajeva, povijesne preglede te analize političkih okolnosti koje su kumulativno utjecale na oblikovanje trgovinskih tokova i ekonomsku strukturu ove specifične regije.

4. REZULTATI

Panonska Hrvatska, regija koja obuhvaća velik dio istočne i sjeverne Hrvatske, oduvijek je bila vitalni dio zemlje, ne samo zbog svoje veličanstvene prirodne ljepote i kulturnog nasljeđa, već i zbog svog značajnog doprinosa nacionalnom gospodarstvu. Bogata plodnim zemljištem, raznolikim resursima i strateškom lokacijom, Panonska Hrvatska predstavlja ključni gospodarski motor koji pokreće razvoj cijele države. U ovom radu istražiti će se kako prirodni i ljudski resursi Panonske Hrvatske pridonose njezinom gospodarskom kontekstu, te kakve perspektive i izazove regija ima u suvremenom dobu. Panonska Hrvatska obiluje poljoprivrednim zemljištem koje je među najplodnijima u Europi. Ova regija tradicionalno se oslanja na poljoprivredu, koja je temelj gospodarstva. Proizvodnja žitarica, uljarica, voća i povrća, kao i vinogradarstvo i stočarstvo, ključni su segmenti koji doprinose gospodarskom razvoju. Zahvaljujući povoljnom geografskom položaju i klimatskim uvjetima, Panonska Hrvatska ima idealne preduvjete za razvoj ekološke poljoprivrede, što otvara nove mogućnosti za izvoz visokokvalitetnih i zdravih prehrambenih proizvoda. Industrija je također važan stup gospodarstva Panonske Hrvatske. Razvoj prehrambene, tekstilne, drvne i metaloprerađivačke industrije temelji se na bogatim prirodnim resursima i tradiciji proizvodnje. Osim toga, regija postaje sve značajnija točka na karti turističkih destinacija, zahvaljujući svojim prirodnim ljepotama, termalnim izvorima, bogatoj kulturnoj baštini i gastronomiji. Turizam postaje sve važniji izvor prihoda, doprinoseći diversifikaciji gospodarstva i otvaranju novih radnih mjesta. Unatoč ovim prednostima, Panonska Hrvatska suočava se s nizom izazova. Depopulacija i iseljavanje, posebno mladih, u potrazi za boljim životnim prilikama, predstavljaju ozbiljnu prijetnju održivom razvoju regije. Nedostatak ulaganja u infrastrukturu i visokotehnološke sektore, kao i neadekvatna povezanost s ostalim dijelovima zemlje i Europom, dodatno otežavaju gospodarski napredak.

4.1. Gospodarski značaj Panonske Hrvatske

Gospodarski značaj Panonske Hrvatske predstavlja zanimljivu temu koja u sebi objedinjuje povijesni razvoj, trenutne ekonomske aktivnosti i budućnost ovog geografskog područja. Panonska Hrvatska, koja zahvaća plodne ravnice Slavonije, Baranje i Srijema, odlikuje se posebnim geografskim i prirodnim karakteristikama koje su kroz stoljeća oblikovale njezino gospodarstvo. Povijesno gledano, gospodarstvo Panonske Hrvatske temeljilo se na agrarnoj proizvodnji, zahvaljujući izrazito plodnoj panonskoj nizini. Ovo područje bilo je i ostalo

središte poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj, s naglaskom na uzgoj žitarica, vinogradarstvo i stočarstvo. Industrijalizacija koja je započela u 19. stoljeću donijela je diverzifikaciju gospodarskih aktivnosti, uključujući razvoj prehrambene, drvne i metaloprerađivačke industrije. Međutim, ratovi i političke promjene tijekom 20. stoljeća imali su negativan utjecaj na gospodarstvo, što je dovelo do stagnacije i smanjenja populacije. U suvremenom kontekstu, Panonska Hrvatska suočava se s brojnim izazovima, ali i ima znatne prilike za razvoj. Poljoprivreda i dalje igra ključnu ulogu, s tendencijom prema organskoj proizvodnji i izvozu kvalitetnih prehrambenih proizvoda. Turizam je prepoznat kao sektor s velikim potencijalom, posebice kroz razvoj ruralnog turizma, enogastronomije i iskorištavanje termalnih izvora, istovremeno valorizirajući bogatu kulturnu baštinu regije. Industrijska proizvodnja suočava se s određenim teškoćama, uključujući potrebu za modernizacijom i privlačenjem investicija. Za budućnost Panonske Hrvatske ključni će biti razvoj strategija koje potiču investicije, modernizaciju industrije i inovacije. Europski fondovi nude značajne mogućnosti za financiranje projekata koji mogu ojačati gospodarstvo, posebno u poljoprivredi, energetici i turizmu. Osim toga, važan aspekt predstavlja i ulaganje u obrazovanje i razvoj radne snage kako bi se odgovorilo na potrebe tržišta rada. U zaključku, Panonska Hrvatska nalazi se na prekretnici između očuvanja svoje bogate povijesti i iskorištavanja potencijala za gospodarski razvoj. Koordiniranim naporima vlade, gospodarskih subjekata i lokalne zajednice, moguće je prevladati postojeće izazove i iskoristiti prilike koje nudi. Održivo korištenje prirodnih i ljudskih resursa, uz fokus na inovacije i tehnološki napredak, ključni su za uspjeh. Panonska Hrvatska ima potencijal postati primjer regije koja uspješno balansira između tradicije i modernizacije u svom gospodarskom razvoju.

4.2. Vanjskotrgovinska razmjena Panonske Hrvatske

Vanjskotrgovinska razmjena županija Panonske Hrvatske zrcali složenost i raznolikost gospodarskih aktivnosti koje karakteriziraju ovo područje. Od Bjelovarsko-bilogorske do Sisačko-moslavačke županije, svaka regija doprinosi ukupnoj ekonomskoj slici kroz svoje specifične proizvodne snage, izazove i prilike. Analizirajući vanjskotrgovinsku razmjenu kroz prizmu ovih županija, dobivamo detaljan uvid u ekonomsku dinamiku Panonske Hrvatske. Bjelovarsko-bilogorska županija, s bogatim agrarnim resursima, primarno se fokusira na izvoz prehrambenih proizvoda, čime potvrđuje svoju ulogu u poljoprivrednoj proizvodnji. Slično tome, Virovitičko-podravska županija koristi svoje šumske resurse i

plodno tlo za proizvodnju i izvoz žitarica te drvne industrije, ističući važnost šumarstva za lokalno gospodarstvo. Požeško-slavonska županija, poznata po svojim vinogradima i voćnjacima, ističe se izvozom vina i voćnih rakija. Metalna industrija i prehrambena proizvodnja također su ključni sektori, što ukazuje na diversifikaciju gospodarskih aktivnosti. Brodsko-posavska županija, s razvijenom industrijskom bazom, usmjerena je na izvoz naftnih derivata i metalnih proizvoda, što odražava stratešku ulogu industrije u regiji. Osječko-baranjska županija, kao gospodarsko središte, predvodi u diversifikaciji izvoza, uključujući poljoprivredne proizvode, prehrambene artikle, ali i strojeve i opremu. Vukovarsko-srijemska županija, s fokusom na poljoprivredu i razvoj industrije, naglašava značaj izvoza žitarica i drveta, dok u isto vrijeme uvozi mašine i kemikalije za unapređenje proizvodnje. Karlovačka županija, iako na rubu Panonske nizine, igra važnu ulogu u vanjskotrgovinskoj razmjeni regije kroz svoju razvijenu prehrambenu, drvnu i metaloprerađivačku industriju. Izvoz piva, drveta i metalnih proizvoda ističe se kao ključan doprinos lokalnom gospodarstvu. Sisačko-moslavačka županija, s naglaskom na metaloprerađivačku industriju i energetiku, pokazuje kako izvoz metalnih proizvoda i energenata može biti temelj gospodarske snage regije. Ukupno gledano, vanjskotrgovinska razmjena ovih županija odražava kombinaciju tradicionalnih i modernih industrijskih sektora, s jasnim fokusom na poljoprivredu, industrijsku proizvodnju i energetiku. Iako se svaka županija suočava s vlastitim izazovima, zajednički naponi usmjereni na modernizaciju, tehnološki napredak i pristup novim tržištima mogli bi znatno poboljšati vanjskotrgovinsku bilancu Panonske Hrvatske. Ova analiza potvrđuje kako je gospodarska budućnost regije uvelike povezana s njezinom sposobnošću prilagodbe globalnim tržišnim trendovima, uz istovremeno očuvanje lokalnih resursa i tradicija

4.2.1. Bjelovarsko - bilogorska županija

Bjelovarsko-bilogorska županija, prostirući se na 2.640 kvadratnih kilometara, dom je za otprilike 100.397 ljudi prema podacima iz 2022. godine, što ukazuje na smanjenje populacije za 19.051 osobu u usporedbi s 2011. godinom. Aktivno stanovništvo, koje čini 35% ukupnog broja stanovnika te godine, zajedno s udjelom mladih od 14,4% i obrazovanim dijelom populacije koji iznosi 15,4% za 2021., predstavlja temelj na kojem se gradi budućnost županije. U 2021. godini, broj zaposlenih osoba porastao je na približno 41.049, bilježeći rast od 2% u odnosu na 2011., odnosno 4,8% u odnosu na 2016. godinu. Ovaj rast zaposlenosti prati i značajan porast ukupnog dohotka stanovništva od 36% u istom razdoblju, dok su plaće porasle za 30%. Zabilježen je i ohrabrujući trend u predškolskom obrazovanju,

s 21,6% više upisane djece u 2022./2023. školskoj godini u usporedbi s 2011./2012. godinom, što ukazuje na kontinuirani rast interesa za rano obrazovanje. Investicije u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji također su u porastu, s 3,7 puta većim ulaganjima u dugotrajnu imovinu u 2021. u odnosu na 2011. godinu, prema Državnom zavodu za statistiku. Među vodećim poduzećima, PRIMA COMMERCE d.o.o. ističe se s prihodima od 80,28 milijuna eura, dok ČAZMATRANS PROMET d.o.o. prednjači po broju zaposlenih s 600 radnika. Kronospan CRO d.o.o. zauzima drugo mjesto po visini prihoda s 80,11 milijuna eura, ali je na prvom mjestu po dobiti razdoblja s 7,8 milijuna eura i po vrijednosti izvoza s 58,69 milijuna eura. Gledajući ukupnu produktivnost županije, primjećuje se impresivan rast BDP-a od 14,7% u 2020. u usporedbi s 2010. godinom, i to za 7,6% više nego 2016. BDP po stanovniku iznosio je 8.944 eura. Bruto dodana vrijednost povećala se za 12,9% u 2020. u odnosu na 2010., dok je struktura BDV ostala stabilna s industrijom kao vodećim sektorom. Broj aktivnih pravnih osoba porastao je na 3.186 u 2021., što je za 1.015 više nego 2011., označavajući rast od 46% (ili 18% u odnosu na 2016.). Izvoz po stanovniku u 2022. bio je za 1.917 eura viši nego 2011., ili za 1.496 eura viši nego 2016., uz neprestano ostvarivanje pozitivne vanjsko-trgovinske bilance (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 1.: Grb Bjelovarsko - bilogorske županije
Izvor: <https://bbz.hr/>

4.2.2. Virovitičko - podravska županija

Prostirući se na površini od 2.024 kvadratnih kilometara, Virovitičko-podravska županija bila je dom za oko 69.290 ljudi u 2022. godini, što je znatno manje u usporedbi s brojem stanovnika iz 2011. godine, kada je županija brojala 15.331 stanovnika više. Sa svega 35 stanovnika po kvadratnom kilometru, županija se ističe svojom rijetkom naseljenošću. Unatoč općem trendu smanjenja populacije na nacionalnoj razini, ova županija zabilježila je porast broja zaposlenih ljudi, čime je postavljena kao primjer ekonomske vitalnosti. U 2021.

godini, broj zaposlenih osoba popeo se na 27.649, označavajući porast od 6,5% u odnosu na 2016., što implicira boljitak u životnom standardu njezinih stanovnika. Ovaj pozitivan trend odražava se i u ukupnom dohotku stanovništva koji je porastao za 37% u odnosu na 2011., dok su plaće porasle za 28,2%.

Istovremeno, interes za obrazovanje među najmlađima je u porastu, s vidljivim povećanjem broja djece upisane u predškolske programe. U upisnoj godini 2022./2023., zabilježen je rast od 1.076 djece u odnosu na 2011./2012., što ukazuje na kontinuirano jačanje obrazovnog sektora. Ekonomsko oživljavanje županije također je potaknuto većim ulaganjima u dugotrajnu imovinu, koja su se u 2021. godini povećala 1,7 puta u odnosu na 2011. To svjedoči o snažnom ekonomskom oporavku i privlačnosti županije za investicije.

Na poduzetničkom planu, PP ORAHOVICA d.o.o. prednjači s najvećim prihodima u 2021., ostvarivši 36,1 milijun eura, dok je TVIN d.o.o. bio lider po broju zaposlenih s ukupno 548 radnika. U međuvremenu, BRANA d.o.o. i PAN PARKET d.o.o. istaknuli su se u ostvarivanju prihoda i vrijednosti izvoza, potvrđujući gospodarsku dinamičnost županije.

Analiza produktivnosti otkriva impresivan rast BDP-a od 7,7% u 2020. u usporedbi s 2010. godinom, a posebno je značajan rast od 10,4% u odnosu na 2016. BDP po stanovniku iznosio je 7.506 eura, dok je bruto dodana vrijednost zabilježila porast od 6% u odnosu na 2010., potvrđujući stabilnu ekonomsku strukturu kojom dominira industrija, uz napomenu o rastućoj važnosti trgovine.

Broj aktivnih pravnih osoba porastao je na 1.821 u 2021., što je za 547 više u usporedbi s 2011., dok izvoz po stanovniku značajno premašuje prethodne godine, čime je županija osigurala kontinuirani pozitivan saldo vanjsko-trgovinske bilance. Ova županija, usprkos demografskim izazovima, uspjela je ostvariti značajan ekonomski napredak, pokazujući otpornost i adaptivnost svoje ekonomije (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 2.: Grb Virovitičko - podravske županije

Izvor: <https://vpz.hr/>

4.2.3. Požeško - slavonska županija

Požeško-slavonska županija, koja se prostire na 1.823 kvadratnih kilometara, karakterizira ju prilično niska gustoća naseljenosti, s prosječno 35 stanovnika po kvadratnom kilometru. U godini 2022., prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, županija je brojila oko 63.037 duša, što je za 14.738 manje u odnosu na 2011. godinu. Županija se može pohvaliti s 34% aktivne radne snage unutar ukupnog broja stanovnika, dok mladih do 14 godina ima 14,3% prema podacima iz 2021. godine. Pored toga, evidentiran je porast broja djece upisane u predškolske programe, s povećanjem od 496 u školskoj godini 2022./2023. u usporedbi s 2011./2012., što ukazuje na kontinuirani trend rasta predškolskog obrazovanja.

Zanimljivo je kako je u 2021. godini bilo zaposleno približno 25.498 osoba, što predstavlja rast zaposlenosti za 4,5% u odnosu na 2016. godinu. Taj rast zaposlenosti utječe i na povećanje ukupnog dohotka stanovništva, koji je porastao za impresivnih 34,3% u 2021. godini u odnosu na 2011. godinu, dok su plaće porasle za 34%.

Kada su u pitanju investicije, Požeško - slavonska županija bilježi značajan rast ulaganja u dugotrajnu imovinu, i to 2,4 puta veći u 2021. godini u odnosu na 2011. godinu. Među vodećim poduzećima, Agronom d.o.o. istaknuo se najvećim prihodom od 172 milijuna eura u 2022. godini, dok je Plamen d.o.o. zabilježio najveću dobit razdoblja od 5,98 milijuna eura. S druge strane, Kutjevo d.d. imalo je najveći broj zaposlenih, ukupno 529.

Gledajući ekonomsku sliku županije, primjećuje se 3% rast BDP-a u 2020. godini u odnosu na 2010., odnosno 8,5% veći u odnosu na 2016. godinu, s BDP-om po stanovniku od 7.714 eura. Također, bruto dodana vrijednost bila je za 1,3% veća u 2020. godini u odnosu na 2010. godinu. U 2021. godini zabilježen je porast broja aktivnih pravnih osoba na 1.547, što predstavlja rast od 68% u odnosu na 2011. godinu.

Za kraj, izvoz po stanovniku u 2022. godini iznosio je 4.102 eura, što je znatno više u odnosu na prethodne godine, uz kontinuirani pozitivan saldo vanjskotrgovinske bilance. Ovi pokazatelji svjedoče o postojanoj ekonomskoj vitalnosti i potencijalu Požeško-slavonske županije za budući razvoj (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 3.: Grb Požeško - slavonske županije

Izvor: <https://pszupanija.hr/>

4.2.4. Brodsko - posavska županija

Na prostoru od 2.030 kvadratnih kilometara, Brodsko - posavska županija je dom za oko 128.288 ljudi, prema procjenama iz 2022. godine. U usporedbi s 2011. godinom, to je smanjenje za gotovo 30.000 stanovnika, što dovodi do prosječne gustoće naseljenosti od otprilike 64 osobe po kvadratnom kilometru. Unatoč tom smanjenju, aktivna radna snaga čini 34% ukupnog broja stanovnika. Mladih je 14,3%, a obrazovanih 17,3% stanovništva, prema podacima iz 2021. godine.

Zaposlenost u županiji pokazuje pozitivne trendove s oko 51.322 zaposlenih ljudi u 2021., što je za 5,3% više u odnosu na 2016. Financijska situacija stanovništva također se poboljšala, s ukupnim dohotkom koji je porastao za 37% u 2021. u odnosu na 2011., dok su plaće porasle za 28,8%. Osim toga, zabilježen je rast broja djece upisane u predškolske programe, s 1.303 više djece upisane u 2022./2023. školskoj godini nego 2011./2012., što ukazuje na kontinuirani porast interesa za predškolsko obrazovanje.

Investicijska klima u Brodsko - posavskoj županiji je također na uzlaznoj putanji. Prema podacima DZS-a, ulaganja u dugotrajnu imovinu su se povećala 1,7 puta u 2021. godini u odnosu na 2011. Među vodećim poduzetnicima u županiji su Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o. s prihodom od 67,1 milijun eura i EMPWR d.o.o., koji je ostvario dobit od 5 milijuna eura. Đuro Đaković montaža d.o.o. prednjači po broju zaposlenih, s ukupno 872 radnika.

Pogled na ukupnu produktivnost županije otkriva impresivan rast BDP-a od 18,8% u 2020. u odnosu na 2010., te 14,2% više nego 2016. godine. BDP po stanovniku iznosio je 7.828 eura, dok je bruto dodana vrijednost bila veća za 16,9% u 2020. u odnosu na 2010. Industrija značajno dominira u strukturi BDV-a, naglašavajući njezinu ključnu ulogu u gospodarstvu

županije. Broj aktivnih pravnih osoba porastao je na 3.131 u 2021., što je za 929 više nego 2011., dok je izvoz po stanovniku u 2022. bio za 3.649 eura veći nego 2011., ili za 2.715 eura više nego 2016., što ukazuje na kontinuirano pozitivan saldo vanjskotrgovinske bilance.

Osim toga, poduzetnici u Brodsko-posavskoj županiji zauzeli su deseto mjesto u Republici Hrvatskoj po visini prosječnih mjesečnih neto plaća, što ukazuje na konkurentnost i atraktivnost županije kao poslovnog okruženja. Svi ovi pokazatelji svjedoče o dinamičnom razvoju i napretku Brodsko-posavske županije, koja se usprkos demografskim izazovima uspješno nosi s ekonomskim promjenama i pruža poticajno okruženje za rast i razvoj (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 4.: Grb Brodsko - posavske županije

Izvor: <https://bpz.hr/>

4.2.5. *Osječko - baranjska županija*

Osječko - baranjska županija, prostire se na impresivnih 4154 kvadratnih kilometara, te je 2022. godine bila dom za oko 255.175 stanovnika. Iako je to za 49.366 stanovnika manje u usporedbi s 2011. godinom, gustoća naseljenosti od približno 62 stanovnika po kvadratnom kilometru svjedoči o živopisnom i dinamičnom području. Aktivno stanovništvo, koje čini oko 40% ukupnog broja stanovnika, zajedno s mladima koji čine 13,7% i obrazovanim dijelom populacije od 22,7% (podaci iz 2021.), čini temelj za napredak i razvoj županije.

Promatrano s ekonomske strane, županija je zabilježila značajan rast zaposlenosti, s povećanjem broja zaposlenih osoba na oko 109.360 u 2021. godini, što je za 4,3% više u usporedbi s 2016. godinom. Financijska slika regije također pokazuje pozitivne trendove, s povećanjem ukupnog dohotka stanovništva za 31,2% i rastom plaća za 30,5% u 2021. godini u odnosu na 2011. godinu. Ohrabrujući je i rast broja djece upisane u programe predškolskog

odgoja, s 1.819 više djece upisane u 2022./2023. godini u usporedbi s 2011./2012. godinom, što naglašava kontinuirani rast i važnost obrazovanja u regiji.

Investicijska aktivnost u Osječko - baranjskoj županiji također je u porastu, s povećanjem ulaganja u dugotrajnu imovinu za 1,13 puta više u 2021. godini u odnosu na 2011. godinu, prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Među poduzetnicima, Žito d.o.o. iz Osijeka istaknuo se najvećim prihodom u 2021. godini, ostvarivši 318,5 milijuna eura, dok je Amplitudo d.d. ostvario najveću dobit razdoblja od impresivnih 223,69 milijuna eura. DS Smith Belišće Croatia d.o.o. bio je najveći izvoznik s 104,52 milijuna eura, a Belje plus d.o.o. imalo je najveći broj zaposlenih, čime se potvrđuje ekonomska raznolikost i snaga županije.

Kada se osvrnemo na ukupnu produktivnost, rast BDP-a za 9,4% u 2020. godini u odnosu na 2010., te za 4,2% u odnosu na 2016. godinu, pokazuje stabilan ekonomski napredak. BDP po stanovniku od 9.996 eura te povećanje bruto dodane vrijednosti za 7,6% u 2020. godini u usporedbi s 2010. godinom, uz snažnu industrijsku bazu, svjedoče o ekonomskoj vitalnosti županije.

Broj aktivnih pravnih osoba porastao je na 8.129 u 2021. godini, što je za impresivnih 2.637 više nego 2011. godine, dok je izvoz po stanovniku veći za 1.763 eura u 2022. godini u usporedbi s 2011. godinom. Ovi podaci, uz kontinuirano pozitivan saldo vanjsko-trgovinske bilance, ukazuju na dinamičan ekonomski razvoj Osječko - baranjske županije, koja predstavlja važan centar gospodarske aktivnosti i inovacija u Hrvatskoj (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 5.: Grb Osječko - baranjske županije

Izvor: <https://obz.hr/>

4.2.6. Vukovarsko - srijemska županija

Vukovarsko - srijemska županija, prostire se na 2.453 kvadratnih kilometara i u 2022. godini, bila je dom za oko 141.025 stanovnika, što je za 37.934 stanovnika manje u odnosu na 2011. godinu. Ovaj podatak odražava demografske izazove s kojima se županija suočava, ali i potrebu za aktivnim mjerama koje bi potaknule demografsku obnovu i zadržavanje mladih. Stanovništvo koje aktivno sudjeluje u radnoj snazi čini 36% ukupne populacije, dok mladih ima 14,1% i obrazovanih 18,1%, što ukazuje na potencijal koji županija posjeduje u svojim ljudskim resursima.

U 2021. godini, županija je zabilježila zaposlenost od oko 56.286 osoba, što predstavlja značajno povećanje od 6% u odnosu na 2016. godinu. Ovaj rast zaposlenosti ukazuje na postojanje pozitivnih gospodarskih trendova i otvara prostor za optimizam u pogledu budućeg razvoja regije. Ukupan dohodak stanovništva, kao i plaće, porasli su za impresivnih 29% u periodu od 2011. do 2021. godine, što dodatno potvrđuje gospodarski napredak županije.

Unatoč izazovima povezanim sa starenjem populacije, Vukovarsko - srijemska županija zabilježila je blago veći udio mladih u ukupnom stanovništvu u odnosu na neke druge županije Panonske Hrvatske. Ovo je posebno ohrabrujuće kada se uzme u obzir kontinuirani rast broja djece upisane u programe predškolskog odgoja, što je za 1.240 djece više u školskoj godini 2022./2023. u odnosu na 2011./2012. godinu.

Investicije u dugotrajnu imovinu također su porasle, pokazujući rast od 10% u 2021. godini u odnosu na 2016., čime je županija potvrdila svoj status atraktivne destinacije za ulaganja. Među poduzetnicima, Boso d.o.o. istaknuo se kao poslodavac s najvećim brojem zaposlenih (965), dok je Prvo plinarsko društvo d.o.o. iz Vukovara prednjačilo u ostvarivanju dobiti, ukupnih prihoda i prihoda od prodaje u inozemstvu u 2020. godini.

Analiza ukupne produktivnosti županije otkriva rast BDP-a od 16,2% u 2020. godini u odnosu na 2010., s BDP-om po stanovniku od 8.456 eura. Ovo ukazuje na značajan ekonomski napredak, a bruto dodana vrijednost veća je za 14,3% u istom razdoblju, sa značajnim doprinosom javnog sektora, trgovine i industrije.

Broj aktivnih pravnih osoba porastao je za impresivnih 53% u 2021. u odnosu na 2011. godinu, dok je izvoz po stanovniku u 2022. godini bio veći za 8.805 eura u odnosu na 2011., svjedočeći o kontinuiranom pozitivnom trendu u vanjsko - trgovinskoj bilanci. Ovi podaci ne samo da potvrđuju gospodarsku vitalnost Vukovarsko - srijemske županije, već i njezinu

sposobnost da se pozicionira kao ključni igrač u hrvatskom gospodarstvu, posebno u pogledu izvoza i generiranja prihoda (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 6.: Grb Vukovarko - srijemske županije

Izvor: <https://vusz.hr/>

4.2.7. Karlovačka županija

Karlovačka županija, koja se proteže na impresivnoj površini od 3.625 km², u 2022. godini je dom za oko 110.938 stanovnika, što predstavlja smanjenje od 17.557 stanovnika u usporedbi s brojem stanovnika iz 2011. godine. S gustoćom naseljenosti od otprilike 31 stanovnika po kvadratnom kilometru u 2021. godini, ova županija ističe se svojom prostranošću i relativno rijetkim naseljenostima. Unatoč izazovima s kojima se suočava u pogledu demografije, uočava se da je udio aktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu oko 35%, dok mladi čine 12,6%, a obrazovano stanovništvo 21,8%, što je nešto više u usporedbi s regijom Panonska Hrvatska.

Kroz prizmu obrazovanja, posebno je ohrabrujuće vidjeti rast broja djece upisanih u programe predškolskog odgoja, koji je u upisnoj godini 2022./2023. za 13% veći u odnosu na godinu 2011./2012., čime se potvrđuje kontinuirani trend povećanja upisa u predškolske programe. Ovo ukazuje na rastuću svijest o važnosti rane edukacije, kao i na poboljšanje pristupa obrazovnim uslugama za najmlađe.

Sa zaposlenosti koja je u 2021. godini dosegla oko 56.286 osoba, što je povećanje od 7,6% u odnosu na 2016. godinu, Karlovačka županija bilježi pozitivan trend u području zapošljavanja. Ovaj porast zaposlenosti prati i povećanje ukupnog dohotka stanovništva za 35% u 2021. godini u odnosu na 2011. godinu, kao i rast plaća za 25,8%, što ukazuje na poboljšanje životnog standarda stanovnika.

Investitori su prepoznali potencijal Karlovačke županije, čemu svjedoči povećanje ulaganja u dugotrajnu imovinu za impresivnih 23% u 2021. godini u usporedbi s 2011. godinom, odnosno čak 63% u odnosu na 2016. godinu. Ovo ukazuje na rastući interes za investicije u lokalnu ekonomiju, potaknut povoljnim poslovnim okruženjem i poticajnim mjerama.

S obzirom na ekonomske pokazatelje, poduzetnici Karlovačke županije ističu se izvanrednim rezultatima, pri čemu je PPK karlovačka mesna industrija d.d. ostvarila najveće prihode u 2021. godini od 172,5 milijuna eura. S druge strane, HS produkt d.o.o. ne samo da je ostvario najveću dobit razdoblja od 53,5 milijuna eura, već je i najveći izvoznik sa 131,7 milijuna eura, uz najveći broj zaposlenih, što je 1.714.

Analiza ukupne produktivnosti županije otkriva značajan rast BDP-a od 9,4% u 2020. godini u usporedbi s 2010. godinom, dok BDP po stanovniku iznosi 9.306 eura. Bruto dodana vrijednost županije povećala se za 7,6% u 2020. godini u odnosu na 2010., s industrijom koja je preuzela vodeću ulogu u stvaranju BDV-a, čime je nadmašila tradicionalno dominantne sektore kao što su javna uprava, obrazovanje i zdravstvena zaštita.

Broj aktivnih pravnih osoba porastao je na 3.257 u 2021. godini, što predstavlja rast od 33% u odnosu na 2011. godinu, ili 15% u odnosu na 2016. godinu, što odražava dinamičan razvoj poslovnog sektora. Izvoz po stanovniku u 2022. godini iznosio je 4.514 eura, što je znatno više u usporedbi s prethodnim godinama, uz kontinuirano ostvarivanje pozitivnog salda vanjskotrgovinske bilance, čime Karlovačka županija potvrđuje svoju sposobnost konkurentnog djelovanja na međunarodnim tržištima.

Ukupno gledano, unatoč određenim demografskim izazovima, Karlovačka županija demonstrira impresivnu sposobnost prilagodbe i rasta u različitim sektorima, od obrazovanja i zapošljavanja do industrije i izvoza, čime se potvrđuje njen značajan potencijal kao vitalnog i dinamičnog dijela hrvatske ekonomije (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 7.: Grb Karlovačke županije
Izvor: <https://kazup.hr/>

4.2.8. Sisačko - moslavačka županija

Sisačko - moslavačka županija, prostrana regija koja se proteže na impresivnih 4.468 km², predstavlja jedinstveni spoj prirodnih ljepota i bogate kulturne baštine, uz relativno nisku gustoću naseljenosti od svega 31 stanovnika po kvadratnom kilometru. U 2022. godini, županija je brojala oko 137.603 stanovnika, što predstavlja značajan pad od 34.122 stanovnika u usporedbi s 2011. godinom. Demografska slika otkriva udio aktivnog stanovništva od 35%, udio mladih od 13,1% i udio obrazovanog stanovništva od 14,8%, što ukazuje na izazove, ali i potencijale koje regija nosi.

Napredak u obrazovanju može se iščitati iz rasta broja djece upisane u predškolske programe, koji je u upisnoj godini 2022./2023. za 18,8% veći nego u 2011./2012. godini. Ovaj trend kontinuiranog rasta naglašava važnost rane edukacije i ulaganja u buduće generacije.

Tržište rada Sisačko-moslavačke županije također bilježi blagi oporavak, s oko 59.306 zaposlenih osoba u 2021. godini, što predstavlja povećanje od 0,5% u odnosu na 2011. godinu, ali znatnije, 6,2% u odnosu na 2016. godinu. Ekonomski pokazatelji, poput 53% većeg ukupnog dohotka stanovništva u 2021. u odnosu na 2011. godinu i rasta plaća za 21%, dodatno potvrđuju postupni ekonomski oporavak županije.

Investicijska klima u županiji također pokazuje znakove poboljšanja, s povećanjem ulaganja u dugotrajnu imovinu za 9% u 2021. u odnosu na 2016. godinu. Petrokemija d.d. iz Kutine ističe se kao vodeći gospodarski subjekt, dominirajući u ukupnim prihodima, dobiti, prihodima od izvoza i broju zaposlenih u 2019. godini.

Unatoč izazovima, poput 11,5% nižeg BDP-a u 2020. u odnosu na 2010. godinu, županija pokazuje znakove ekonomske stabilizacije i smanjenja negativnih trendova. BDP po stanovniku iznosio je 8.765 eura, dok je bruto dodana vrijednost (BDV) pokazala manji pad u odnosu na prethodno desetljeće, ukazujući na postupno ekonomsko jačanje.

U industrijskom i gospodarskom smislu, javna uprava, obrana, obrazovanje, te zdravstvena zaštita i socijalne usluge preuzele su vodeće uloge u stvaranju BDV-a, dok trgovina, prijevoz, skladištenje te ugostiteljstvo također doprinose gospodarskom profilu županije. Broj aktivnih pravnih osoba porastao je za 44% u odnosu na 2011. godinu, što odražava dinamičnost i prilagodljivost lokalnog gospodarstva.

Izvoz po stanovniku, koji je 2022. godine veći za 982 eura nego 2011. godine, zajedno s kontinuirano pozitivnim saldonom vanjsko-trgovinske bilance, svjedoči o vanjskotrgovinskoj

konkurentnosti i otvorenosti županije prema globalnom tržištu. Sisačko-moslavačka županija, suočena s demografskim i ekonomskim izazovima, polako, ali sigurno korača putem oporavka i razvoja, pokazujući otpornost i sposobnost prilagodbe promjenjivim okolnostima (Regionalni razvoj u Hrvatskoj, MRRFEU, 2023.).

Slika 8.: Grb Sisačko - moslavačke županije
Izvor: <https://smz.hr/>

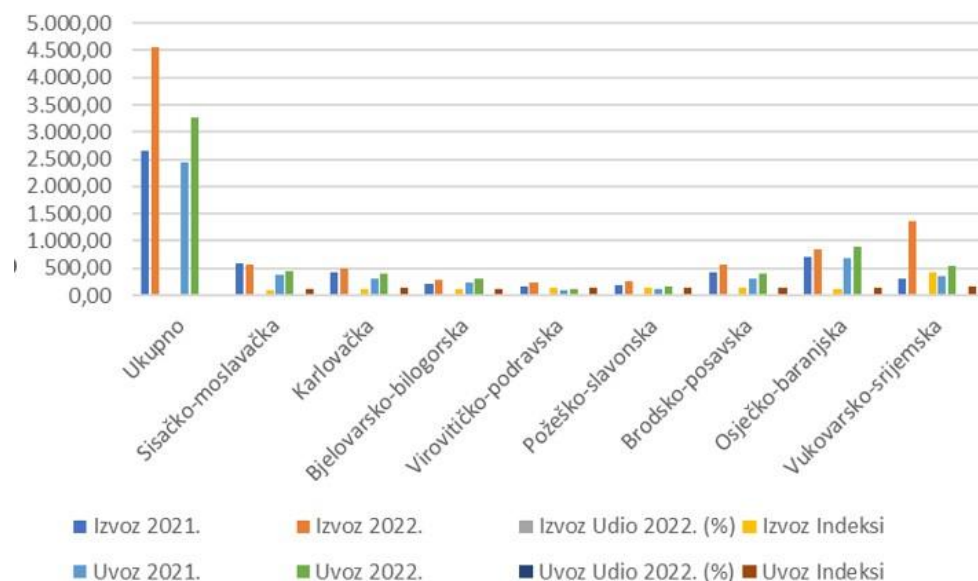
4.3. Analiza ključnih ekonomskih pokazatelja županija Panonske Hrvatske

	Izvoz				Uvoz			
	2021.	2022.	Udio 2022. (%)	Indeksi	2021.	2022.	Udio 2022. (%)	Indeksi
Ukupno	2.660,0	4.567,3	19,1		2.435,5	3.263,7	8,0	
Sisačko-moslavačka	597,4	553,8	2,3	92,7	384,5	440,3	1,1	114,5
Karlovačka	419,9	498,5	2,1	118,7	299,2	395,1	1,0	132,1
Bjelovarsko-bilogorska	212,2	273,3	1,1	128,8	241,0	302,3	0,7	125,4
Virovitičko-podravska	164,9	226,4	0,9	137,3	82,6	115,5	0,3	139,9
Požeško-slavonska	198,8	258,6	1,1	130,1	114,8	165,8	0,4	144,5
Brodsko-posavska	415,3	564,9	2,4	136,0	301,2	410,8	1,0	136,4
Osječko-baranjska	714,7	835,9	3,5	117,0	670,8	896,9	2,2	133,7
Vukovarsko-srijemska	313,8	1.355,9	5,7	432,0	341,4	537,0	1,3	157,3

Tablica 1. Izvoz i uvoz RH, prema županijama Panonske Hrvatske u 2021. i 2022. (u mil. eura)

Izvor: Institut za javne financije (2023.)

Grafikon 1. Izvoz i uvoz RH, prema županijama Panonske Hrvatske u 2021. i 2022. (u mil. eura)

Izvor: Institut za javne financije (2023.)

Tablica 1. i Grafikon 1. predstavljaju izvoz i uvoz po županijama Panonske Hrvatske za 2021. i 2022. godinu, izražene u milijunima eura, uz dodatne pokazatelje koji uključuju udio u ukupnom izvozu ili uvozu za 2022. godinu i indekse rasta.

Ukupno, izvoz Panonske Hrvatske porastao je sa 2.660,0 milijuna eura u 2021. na 4.567,3 milijuna eura u 2022., što predstavlja impresivan rast i ukazuje na znatno jačanje izvozne aktivnosti u ovom dijelu Hrvatske. U istom razdoblju, uvoz je porastao sa 2.435,5 na 3.263,7 milijuna eura. Udio izvoza Panonske Hrvatske u ukupnom izvozu Hrvatske za 2022. iznosi 19,1%, dok udio u ukupnom uvozu iznosi 8,0%, što ukazuje na značajan doprinos ovih županija vanjskotrgovinskoj bilanci Hrvatske.

Najveći porast izvoza zabilježen je u Vukovarsko - srijemskoj županiji, gdje je izvoz porastao za nevjerojatnih 432%, sa 313,8 milijuna eura u 2021. na 1.355,9 milijuna eura u 2022. Ovaj podatak ukazuje na iznimno pozitivne gospodarske promjene u ovoj županiji.

S druge strane, Sisačko - moslavačka županija jedina je zabilježila pad izvoza, i to za 7,3% (indeks 92,7), s izvozom koji je pao sa 597,4 milijuna eura u 2021. na 553,8 milijuna eura u 2022. U isto vrijeme, uvoz u ovoj županiji porastao je za 14,5% (indeks 114,5), što može ukazivati na povećanje potražnje za uvoznim dobrima.

Među županijama s najvećim porastom uvoza ističe se Vukovarsko-srijemska županija s porastom od 57,3% (indeks 157,3), što dodatno naglašava njezinu izvanrednu gospodarsku dinamiku u razmatranom razdoblju.

Ostale županije, kao što su Karlovačka, Bjelovarsko - bilogorska, Virovitičko - podravska, Požeško - slavonska, Brodsko - posavska i Osječko - baranjska, također su zabilježile značajan rast i izvoza i uvoza, što ukazuje na općenito pozitivne gospodarske trendove u Panonskoj Hrvatskoj.

Zaključno, podaci iz ove tablice ukazuju na dinamičan rast vanjskotrgovinske aktivnosti županija Panonske Hrvatske, s posebno impresivnim rezultatima u Vukovarsko - srijemskoj županiji. Dok većina županija bilježi rast i izvoza i uvoza, Sisačko - moslavačka županija se ističe kao jedina s padom izvoznih aktivnosti, što ukazuje na potrebu za dodatnom analizom i potencijalnim mjerama za poticanje njezina izvoza.

4.4. Trendovi u vanjskotrgovinskoj razmjeni

U suvremenom globaliziranom svijetu vanjskotrgovinska razmjena igra ključnu ulogu u ekonomskoj dinamici svake zemlje, a poseban značaj u tom kontekstu ima Panonska Hrvatska. Ova regija, bogata svojim poljoprivrednim, industrijskim i turističkim potencijalima, predstavlja vitalni segment hrvatske ekonomije. Analizirajući trendove u vanjskotrgovinskoj razmjeni, posebno se osvrćemo na Panonsku Hrvatsku kako bismo razumjeli utjecaj globalnih ekonomskih tokova na lokalnu ekonomiju te identificirali prilike i izazove koji proizlaze iz tih procesa. Globalni trendovi poput digitalizacije, održivog razvoja i promjena u lančanim vrijednostima izravno utječu na vanjskotrgovinsku razmjenu regije. Digitalizacija pruža lakši pristup međunarodnim tržištima i smanjuje troškove trgovine, no istovremeno zahtijeva povećanu digitalnu kompetentnost poduzeća. Održivi razvoj postaje ključan faktor, s naglaskom na ekološku poljoprivredu i proizvodnju, gdje Panonska Hrvatska može iskoristiti svoju komparativnu prednost. Promjene u globalnim lančanim vrijednostima otvaraju nove prilike za diverzifikaciju izvoznih tržišta i proizvoda, što je posebno važno u kontekstu geopolitičkih napetosti i posljedica pandemije COVID-19. Ipak, regija se suočava s nizom izazova, uključujući infrastrukturna ograničenja, nedostatak kvalificirane radne snage, potrebu za većim investicijama u tehnološki razvoj, visoku stopu nezaposlenosti i relativno nisku razinu poduzetničke aktivnosti. Unatoč izazovima, prilike

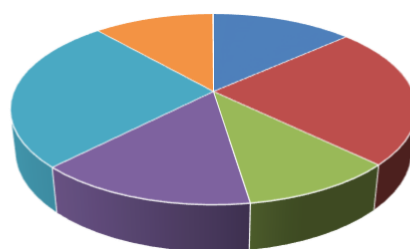
leže u jačanju suradnje unutar EU, iskorištavanju fondova EU za razvoj, te ulaganju u kvalitetu, dodanu vrijednost proizvoda i zelenu ekonomiju. Panonska Hrvatska stoga stoji pred zadatkom transformacije i modernizacije svoje ekonomije, kako bi maksimalno iskoristila potencijale globaliziranog tržišta i ostvarila dugoročnu konkurentnost i uspješnost u vanjskotrgovinskoj razmjeni. Razumijevanje i prilagodba globalnim trendovima, uz strateška ulaganja u obrazovanje, infrastrukturu, tehnologiju i održivi razvoj, ključni su za iskorištavanje prilika i suočavanje s izazovima, omogućujući Panonskoj Hrvatskoj da zauzme svoje mjesto na međunarodnoj ekonomskoj sceni.

		1.-6./2022.	1.-6./2023.	Indeksi
mil. EUR	Izvoz roba	11.155,6	11.500,3	103,1
	Uvoz roba	19.790,2	20.017,4	101,1
	Saldo VTB	-8.634,6	-8.517,0	98,6
mil. USD	Izvoz roba	12.263,1	12.386,4	101,0
	Uvoz roba	21.763,6	21.567,6	99,1
	Saldo VTB	-9.500,4	-9.181,2	96,6
Pokrivenost uvoza izvozom (%)		56,4	57,5	-
Prosječni tečaj EUR/USD		1,0934	1,0807	98,8

Tablica 2. Izvoz i uvoz roba tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. (EUR i USD), prosječni polugodišnji tečajevi

Izvor: Institut za javne financije (2023.)

1.-6./2022.

- mil. EUR Izvoz roba
- mil. EUR Uvoz roba
- mil. EUR Saldo VTB
- mil. USD Izvoz roba
- mil. USD Uvoz roba
- mil. USD Saldo VTB
- Pokrivenost uvoza izvozom (%)
- Prosječni tečaj EUR/USD

Grafikon 2. Izvoz i uvoz roba tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. (EUR i USD), prosječni polugodišnji tečajevi

Izvor: Institut za javne financije (2023.)

Tablica 2. i Grafikon 2. prikazuju podatke o izvozu i uvozu roba, kao i saldo vanjskotrgovinske bilance (VTB) tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. godine, izražene kako u eurima (EUR) tako i u američkim dolarima (USD). Također, uključeni su prosječni polugodišnji tečajevi i pokrivenost uvoza izvozom, s ciljem pružanja detaljnijeg uvida u ekonomsku dinamiku razmatranog razdoblja. Podaci su prikupljeni od strane Državnog zavoda za statistiku (DZS) i Europske središnje banke (ESB).

Izvoz i uvoz roba u milijunima eura:

Tijekom prvih šest mjeseci 2023. godine, izvoz roba porastao je na 11.500,3 milijuna eura sa 11.155,6 milijuna eura u istom razdoblju prethodne godine, što predstavlja indeks rasta od 103,1%. S druge strane, uvoz roba također je zabilježio rast, sa 19.790,2 milijuna eura u prvom polugodištu 2022. na 20.017,4 milijuna eura u istom razdoblju 2023., čime je indeks rasta iznosio 101,1%.

Ovi podaci ukazuju na kontinuirani rast vanjskotrgovinske razmjene, iako je rast izvoza bio nešto izraženiji u odnosu na rast uvoza. Kao rezultat toga, saldo vanjskotrgovinske bilance, iako i dalje negativan, pokazuje blago poboljšanje, smanjujući se sa -8.634,6 milijuna eura na -8.517,0 milijuna eura, što odražava indeks od 98,6%.

Izvoz i uvoz roba u milijunima američkih dolara:

Kada se isti podaci izraze u američkim dolarima, izvoz roba porastao je sa 12.263,1 milijuna USD u prvom polugodištu 2022. na 12.386,4 milijuna USD u istom razdoblju 2023., s indeksom rasta od 101,0%. Uvoz roba, međutim, zabilježio je blagi pad sa 21.763,6 milijuna USD na 21.567,6 milijuna USD, čime je indeks pao na 99,1%.

Smanjenje salda vanjskotrgovinske bilance u dolarima sa -9.500,4 milijuna USD na -9.181,2 milijuna USD (indeks 96,6%) dodatno naglašava poboljšanje vanjskotrgovinske pozicije zemlje kada se promatra kroz valutnu perspektivu USD.

Pokrivenost uvoza izvozom, koja predstavlja omjer izvoza i uvoza izražen u postocima, blago je porasla sa 56,4% u prvom polugodištu 2022. na 57,5% u istom razdoblju 2023., što ukazuje na blago poboljšanje u sposobnosti zemlje da svojim izvozom pokrije uvoz.

Promjena u prosječnom tečaju EUR/USD sa 1,0934 u prvom polugodištu 2022. na 1,0807 u istom razdoblju 2023., sa indeksom od 98,8%, također je važan ekonomski pokazatelj. Smanjenje prosječnog tečaja ukazuje na relativno jačanje eura u odnosu na dolar u

razmatranom razdoblju, što može imati različite posljedice na vanjskotrgovinsku bilancu, ovisno o valutnoj strukturi trgovine zemlje.

Ukratko, analiza vanjskotrgovinske razmjene tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. pokazuje blagi rast izvoza i uvoza s poboljšanjem salda vanjskotrgovinske bilance, što ukazuje na pozitivne gospodarske trendove. Osim toga, promjena u valutnim tečajevima i njihov utjecaj na vanjskotrgovinsku dinamiku bitan je faktor koji treba uzeti u obzir pri analizi ekonomske situacije.

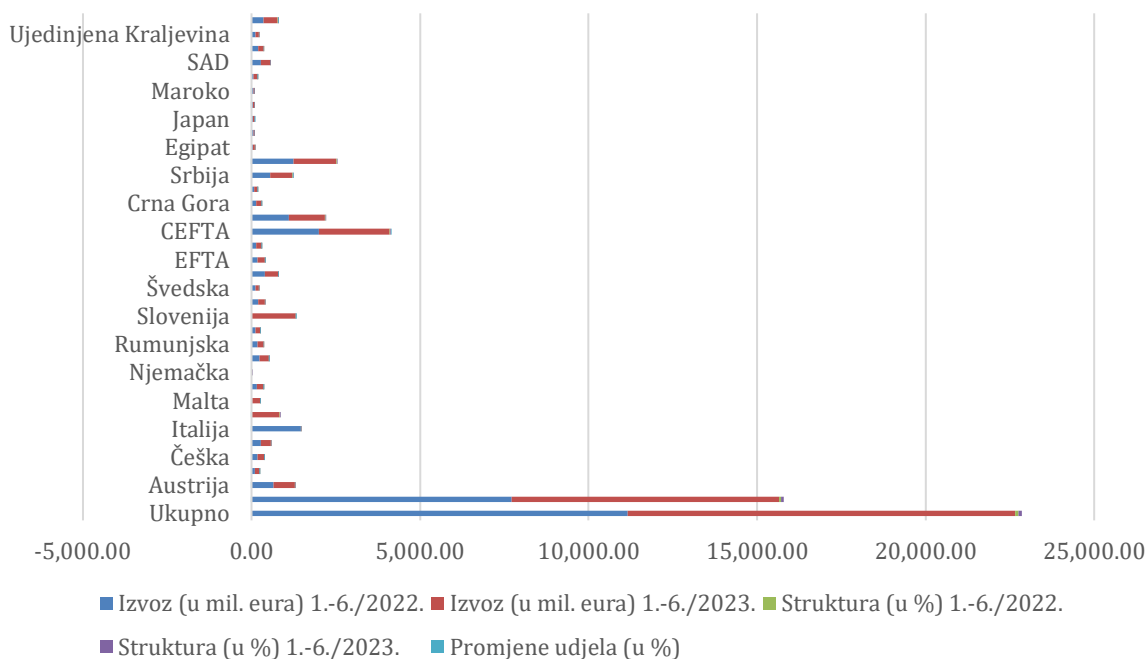
	Izvoz (u mil. eura)		Struktura (u %)		Promjene udjela (u %)
	1.-6./2022.	1.-6./2023.	1.-6./2022.	1.-6./2023.	
Ukupno	11.155,6	11.500,3	100,0	100,0	-
EU-27	7.726,3	7.921,1	69,3	68,9	-0,4
Austrija	645,1	636,1	5,8	5,5	-0,3
Belgija	108,8	128,2	1,0	1,1	0,1
Češka	172,6	195,4	1,5	1,7	0,2
Francuska	281,7	291,0	2,5	2,5	0,0
Italija	1.459,0	1.392,7	13,1	12,1	-1,0
Mađarska	1.065,6	835,6	9,6	7,3	-2,3
Malta	19,0	230,4	0,2	2,0	1,8
Nizozemska	152,0	197,3	1,4	1,7	0,4
Njemačka	1.369,6	1.415,4	12,3	12,3	0,0
Poljska	244,0	275,9	2,2	2,4	0,2
Rumunjska	175,7	176,8	1,6	1,5	0,0
Slovačka	113,9	142,3	1,0	1,2	0,2
Slovenija	1.211,2	1.302,4	10,9	11,3	0,5
Španjolska	207,8	188,9	1,9	1,6	-0,2
Švedska	112,9	106,0	1,0	0,9	-0,1
Ostale	387,4	406,8	3,5	3,5	0,1
EFTA	187,1	208,1	1,7	1,8	0,1
Švicarska	135,8	154,3	1,2	1,3	0,1
CEFTA	1.996,9	2.102,5	17,9	18,3	0,4
Bosna i Hercegovina	1.112,7	1.066,1	10,0	9,3	-0,7
Crna Gora	134,2	162,5	1,2	1,4	0,2
Sjeverna Makedonija	79,9	90,5	0,7	0,8	0,1
Srbija	552,8	661,2	5,0	5,7	0,8
OSTALE ZEMLJE	1.245,3	1.268,7	11,2	11,0	-0,1
Egipat	49,2	50,0	0,4	0,4	0,0
Izrael	65,2	16,1	0,6	0,1	-0,4
Japan	39,6	49,7	0,4	0,4	0,1
Kina	48,8	37,4	0,4	0,3	-0,1
Maroko	50,5	21,8	0,5	0,2	-0,3

Rusija	66,5	106,3	0,6	0,9	0,3
SAD	276,2	269,2	2,5	2,3	-0,1
Turska	190,0	173,2	1,7	1,5	-0,2
Ujedinjena Kraljevina	111,3	113,2	1,0	1,0	0,0
Ostale	348,0	431,9	3,1	3,8	0,6

Tablica 3. Izvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.

Izvor: Institut za javne financije, (2023.)

Izvoz u prvih 6 mjeseci 2022. i 2023.

Grafikon 3. Izvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.

Izvor: Institut za javne financije (2023.)

Analiza podataka iz Tablice 3. i Grafikona 3. o izvozu iznesenih u milijunima eura te strukturi i promjenama udjela pojedinih tržišta u ukupnom izvozu tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. godine otkriva zanimljive trendove i pokazatelje u vanjskotrgovinskim odnosima.

Ukupan izvoz doživio je blagi rast s 11.155,6 milijuna eura u 2022. godini na 11.500,3 milijuna eura u 2023. godini. Ovaj rast, iako umjeren, ukazuje na određenu otpornost i mogućnosti rasta unatoč globalnim izazovima.

Izvoz prema zemljama EU-27 također bilježi porast, sa 7.726,3 milijuna eura na 7.921,1 milijuna eura. Međutim, zanimljivo je primijetiti blagi pad udjela EU tržišta u ukupnom izvozu s 69,3% na 68,9%, što implicira da su neka druga tržišta možda iskazala snažniji rast.

Posebno se ističe rast izvoza prema Malti, gdje se udio povećao za impresivnih 1,8%, s 0,2% na 2,0%, što ukazuje na značajan porast izvoza prema toj zemlji, s 19,0 milijuna eura na 230,4 milijuna eura. S druge strane, izvoz prema Mađarskoj zabilježio je znatan pad, s udjelom koji se smanjio za 2,3%, što odražava smanjenje izvoza s 1.065,6 milijuna eura na 835,6 milijuna eura.

Izvoz u zemlje CEFTA-e pokazuje rast, s ukupnim iznosom koji se povećao s 1.996,9 milijuna eura na 2.102,5 milijuna eura, te rast udjela s 17,9% na 18,3%. Posebno se ističe Srbija s povećanjem udjela od 0,8%, što pokazuje snažan rast izvoza u tu zemlju.

Među ostalim zemljama, Rusija bilježi značajan rast udjela izvoza za 0,3%, dok Izrael i Maroko bilježe značajne padove udjela od -0,4%, odnosno -0,3%.

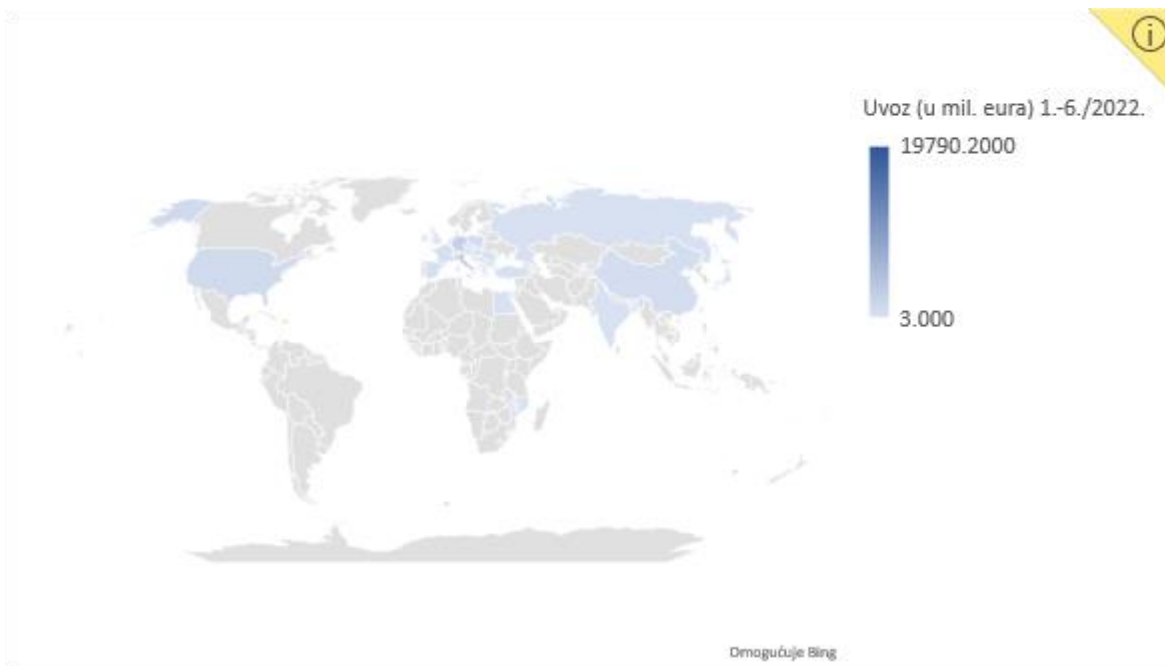
Zaključno, promatrani podaci odražavaju dinamične promjene u vanjskotrgovinskim odnosima, s posebnim naglaskom na povećanje izvoza prema određenim tržištima kao što su Malta i Srbija, te prilagodbu izvozne strategije u kontekstu globalnih izazova i prilika.

	Uvoz (u mil. eura)		Struktura (u %)		Promjene udjela (u %)
	1.-6./2022.	1.-6./2023.	1.-6./2022.	1.-6./2023.	
Ukupno	19.790,2	20.017,4	100,0	100,0	-
EU-27	14.460,7	15.160,0	73,1	75,7	2,7
Austrija	1.109,9	1.130,5	5,6	5,6	0,0
Belgija	347,2	367,2	1,8	1,8	0,1
Bugarska	241,7	173,9	1,2	0,9	-0,4
Češka	383,2	446,3	1,9	2,2	0,3
Francuska	453,9	529,2	2,3	2,6	0,4
Italija	2.765,7	2.885,4	14,0	14,4	0,4
Mađarska	1.491,4	1.281,4	7,5	6,4	-1,1
Nizozemska	675,8	751,0	3,4	3,8	0,3
Njemačka	2.521,8	2.812,9	12,7	14,1	1,3
Poljska	691,4	766,8	3,5	3,8	0,3
Rumunjska	234,5	253,5	1,2	1,3	0,1
Slovačka	418,4	388,4	2,1	1,9	-0,2
Slovenija	2.199,7	2.273,3	11,1	11,4	0,2
Španjolska	361,5	482,7	1,8	2,4	0,6
Ostale	564,6	617,3	2,9	3,1	0,2
EFTA	105,0	115,7	0,5	0,6	0,0
Švicarska	92,6	103,0	0,5	0,5	0,0
CEFTA	1.375,4	1.331,3	6,9	6,7	-0,3
Bosna i Hercegovina	677,4	687,2	3,4	3,4	0,0
Crna Gora	3,3	3,9	0,0	0,0	0,0
Sjeverna Makedonija	62,9	57,1	0,3	0,3	0,0
Srbija	597,7	554,3	3,0	2,8	-0,3
OSTALE ZEMLJE	3.849,1	3.410,4	19,4	17,0	-2,4
Azerbajdžan	519,1	260,2	2,6	1,3	-1,3
Egipat	125,0	24,2	0,6	0,1	-0,5
Indija	88,6	160,8	0,4	0,8	0,4
Japan	20,3	36,9	0,1	0,2	0,1
Kina	646,5	635,2	3,3	3,2	-0,1
Mozambik	3,0	191,0	0,0	1,0	0,9
Rusija	289,6	42,4	1,5	0,2	-1,3
SAD	1.181,8	592,5	6,0	3,0	-3,0
Turska	326,1	365,1	1,6	1,8	0,2
Ujedinjena Kraljevina	60,8	64,0	0,3	0,3	0,0
Ostale	588,4	1.038,1	3,0	5,2	2,2

Tablica 4. Uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.

Izvor: Institut za javne financije (2023.)

Slika 9. Uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.

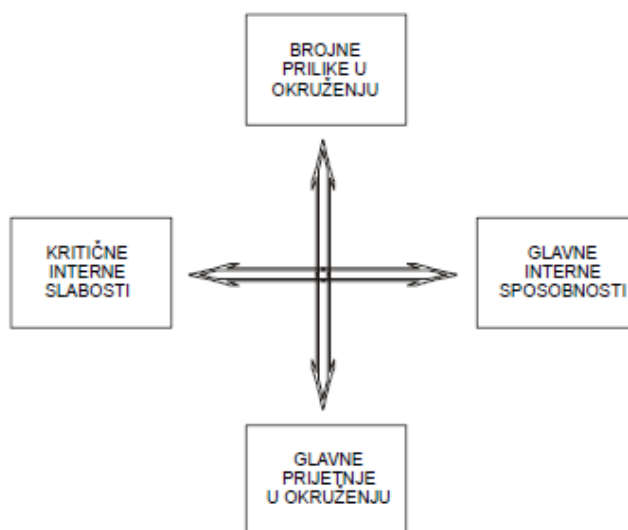
Izvor: Institut za javne financije (2023.)

U Tablici 4. i Grafikonu 4. je prikazano da je ukupni uvoz doživio skroman rast s 19.790,2 milijuna eura u prvih šest mjeseci 2022. na 20.017,4 milijuna eura u istom razdoblju 2023., što ukazuje na stabilan, ali umjeren rast trgovinske aktivnosti. Stabilnost ukupnog udjela ukazuje na dosljednu potražnju za uvoznim dobrima unatoč globalnim ekonomskim fluktuacijama. Značajno je povećanje udjela uvoza iz zemalja EU-27, sa 73,1% na 75,7%, što pokazuje jačanje trgovinskih veza unutar Europske unije. Povećanje od 2,7 postotnih bodova može odražavati snažnije integracijske procese ili prednost trgovine unutar EU zbog smanjenih trgovinskih barijera i povećane sinergije. Njemačka i Italija pokazuju značajne poraste u udjelu uvoza, što ukazuje na njihovu ključnu ulogu kao izvoznika prema analiziranoj zemlji, potencijalno odražavajući snažne industrijske i trgovinske veze. Mađarska i Slovačka su zabilježile pad u udjelima, što može ukazivati na promjene u lancima opskrbe ili na preusmjeravanje trgovinskih tokova. Španjolska je zabilježila značajan porast od 0,6 postotnih bodova, što može sugerirati povećanu potražnju za španjolskim proizvodima. Značajan pad u uvozu iz "ostalih zemalja" za 2,4 postotna boda ukazuje na Re konfiguraciju globalnih lanaca opskrbe ili promjene u trgovinskim politikama. Drastičan pad uvoza iz SAD-a (-3,0) i Rusije (-1,3) može odražavati geopolitičke napetosti ili sankcije. Nasuprot tome, značajno povećanje uvoza iz Mozambika (+0,9) i Indije (+0,4) pokazuje diversifikaciju izvora uvoza i potencijalno istraživanje novih tržišta za uvozne proizvode.

Analiza ukazuje na nekoliko ključnih trendova: jačanje unutareuropske trgovine, promjene u globalnim lancima opskrbe i trgovinskim odnosima te potencijalno preusmjerenje prema novim tržištima i partnerima u svjetlu globalnih ekonomskih i geopolitičkih izazova. Ovi trendovi imaju dalekosežne implikacije, od ekonomske politike i strategije lanaca opskrbe do međunarodnih odnosa. Dok stabilnost ukupnog uvoza sugerira otpornost, promjene u strukturi i izvorima uvoza reflektiraju dinamično globalno trgovinsko okruženje koje zahtijeva kontinuiranu pažnju i prilagodbu.

4.5. SWOT analiza Panonske Hrvatske

SWOT analiza pruža temelj za razumijevanje trenutnog položaja Panonske Hrvatske na tržištu te identificira ključne faktore koji bi mogli utjecati na njezin budući razvoj. Analizira interne i eksterne indikatore (snage, slabosti, prilike i prijetnje).

Slika 10. Grafički prikaz ključnih aspekata SWOT analize

Izvor: Priručnik sustava upravljanja kvalitetom, 2023.

Analizom i usporedbom eksternih prijetnji i prilika i internih slabosti i sposobnosti mogu se identificirati četiri tipa strategija:

1. STRATEGIJA

Mini – mini (WT), koja traži način i mogućnost da minimizira interne slabosti i prijetnje iz okruženja.

2. STRATEGIJA

Mini-maxi (WO), koja traži način i mogućnost da minimizira interne slabosti i maksimizira prilike koje pruža okruženje.

3. STRATEGIJA

Maxi-mini (ST), koja traži način da minimizira prijetnje iz okruženja i maksimizira svoje sposobnosti.

4. STRATEGIJA

Maxi-maxi (SO), koja traži način maksimiziranja svojih internih sposobnosti kroz maksimalno korištenje prilika iz okruženja.

<p>Snage (Strengths):</p> <ol style="list-style-type: none"> Bogato poljoprivredno zemljište: Panonska Hrvatska posjeduje izuzetno plodno tlo koje pruža povoljne uvjete za raznoliku poljoprivrednu proizvodnju. Razvijena prehrambena industrija: Regija ima dobro uspostavljenу prehrambenu industriju s raznolikim proizvodnim kapacitetima i kvalitetnim proizvodima. Strateški geografski položaj: Smještena u srcu Europe, Panonska Hrvatska ima povoljan položaj za trgovinu s susjednim zemljama i pristup glavnim prometnim koridorima. Potencijal za turizam: Osim poljoprivrede, regija ima prirodne ljepote i kulturne znamenitosti koje privlače turiste, pružajući dodatne izvore prihoda. Raznolikost resursa: Panonska Hrvatska ima raznolike prirodne resurse, uključujući vodu, šume i minerale, što pruža osnovu za razvoj različitih industrija. 	<p>Slabosti (Weaknesses):</p> <ol style="list-style-type: none"> Nedostatna infrastruktura: Nedostatak modernih prometnih i logističkih infrastruktura ograničava učinkovitost trgovine i povećava troškove transporta. Visoki troškovi poslovanja: Poduzetnici se suočavaju s visokim operativnim troškovima, što ih čini manje konkurentnima na međunarodnom tržištu. Administrativne barijere: Kompleksne administrativne procedure i birokracija usporavaju procese izvoza i uvoza, otežavajući poslovanje. Ovisnost o tradicionalnim sektorima: Koncentracija na tradicionalne sektore poput poljoprivrede može ograničiti diverzifikaciju i izložiti regiju rizicima vezanim uz fluktuacije na tržištu. Nedostatak visokokvalificirane radne snage: Manjak stručnjaka u određenim područjima, poput informacijske tehnologije i inženjeringa, može otežati implementaciju naprednih tehnoloških rješenja i inovacija.
<p>Mogućnosti (Opportunities):</p> <ol style="list-style-type: none"> Investicije u infrastrukturu: Poboljšanje prometne, energetske i digitalne infrastrukture otvara nove mogućnosti za trgovinu i privlači strane investicije. Diversifikacija tržišta: Pronalaženje novih tržišta izvan EU-a može smanjiti ovisnost o tradicionalnim izvoznim partnerima i otvoriti nove prilike za rast. Digitalizacija poslovanja: Uvođenje digitalnih tehnologija može poboljšati učinkovitost poslovanja, smanjiti administrativne troškove i olakšati pristup novim tržištima. Razvoj turizma: Investiranje u turističku infrastrukturu i promociju 	<p>Prijetnje (Threats):</p> <ol style="list-style-type: none"> Ekonomska nestabilnost: Fluktuacije na globalnim tržištima i ekonomska nestabilnost mogu negativno utjecati na izvozne prihode i privući strane investitore. Konkurencija: Povećana konkurencija na međunarodnom tržištu može otežati plasiranje proizvoda Panonske Hrvatske i smanjiti profitabilnost. Klimatske promjene: Ekstremni vremenski uvjeti i klimatske promjene mogu utjecati na poljoprivrednu proizvodnju i uzrokovati štete na infrastrukturi. Geopolitički faktori: Geopolitičke tenzije i promjene u trgovinskim politikama mogu stvoriti nesigurnost i ograničiti pristup određenim tržištima.

<p>kulturnih i prirodnih atrakcija može potaknuti razvoj turizma kao dodatnog izvora prihoda.</p> <p>5. Podrška EU fondova: Korištenje sredstava EU fondova za razvoj može potaknuti konkurentnost regije.</p>	<p>5. Demografski trendovi: Starenje stanovništva i odljev mladih stručnjaka mogu dovesti do nedostatka radne snage i ograničiti potencijalni rast i razvoj.</p>
---	---

Tablica 5. SWOT analiza resursa Panonske Hrvatske

Izvor: autor

U zaključku SWOT analize, moguće je potvrditi da Panonska Hrvatska posjeduje znatne potencijale za unapređenje svoje vanjskotrgovinske razmjene, koji proizlaze iz njezine bogate poljoprivredne osnove, razvijene prehrambene industrije i strateškog geografskog položaja. Analiza trenutnog stanja i izazova otkrila je ključne prepreke koje ometaju optimalno iskorištavanje tih potencijala, uključujući infrastrukturne nedostatke, visoke operativne troškove, administrativne barijere, te nedovoljnu modernizaciju i tehnološki razvoj. Strategije koje su predložene u radu omogućit će, ako se implementiraju, da se ove prepreke prevladaju. Ključne preporuke uključuju ulaganja u infrastrukturu, digitalizaciju i pojednostavnjenje administrativnih procedura, poticanje inovacija, te jačanje suradnje između privatnog i javnog sektora. Također, istaknuta je potreba za diversifikacijom tržišta i proširenjem izvoznih sektora, što bi Panonskoj Hrvatskoj omogućilo bolju pozicioniranost na globalnom tržištu. Na temelju provedene analize i predloženih strategija, može se zaključiti da Panonska Hrvatska ima sve preduvjete za razvoj kao značajan akter u međunarodnoj trgovini. Uspjeh ovih nastojanja ovisi o koordiniranim akcijama svih dionika, uključujući lokalne i nacionalne vlasti, te gospodarske subjekte. Uz pravilno vođenje i realizaciju predloženih mjera, budućnost vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske izgleda obećavajuće, nudeći regiji priliku da ostvari svoj puni ekonomski potencijal i pridonese širem društveno-gospodarskom napretku. U strategiji koja traži način i mogućnost da minimizira interne slabosti i maksimizira prilike koje pruža okruženje detaljno se analiziraju načini kako slabosti Panonske Hrvatske mogu biti transformirane u mogućnosti za razvoj i unapređenje vanjskotrgovinske razmjene. Nedostatna infrastruktura može se poboljšati privlačenjem EU fondova i stranih investicija, javno-privatnim partnerstvima i regionalnom suradnjom, čime bi se modernizirale prometne, energetske i digitalne infrastrukture. Visoki troškovi poslovanja mogu se smanjiti digitalnom transformacijom, poticanjem e-trgovine i davanjem poticaja za inovacije, što bi povećalo učinkovitost i

smanjilo operativne troškove. Administrativne barijere mogu se prevladati digitalizacijom javne uprave, reformom regulativa i edukacijom poduzetnika i administrativnog osoblja, čime bi se ubrzali procesi vezani za vanjsku trgovinu. Ovisnost o tradicionalnim sektorima može se smanjiti razvojem novih industrija, ulaganjem u istraživanje i razvoj, te ciljanim marketinškim kampanjama koje bi pomogle u pronalaženju novih industrijskih grana i povećanju izvoza. Nedostatak visokokvalificirane radne snage može se riješiti povećanjem ulaganja u obrazovni sustav, razvojem programa stručnog usavršavanja i suradnjom između industrije i sveučilišta, čime bi se osigurala stvaranje radne snage koja odgovara potrebama tržišta rada. Pretvaranje slabosti u mogućnosti zahtijeva koordinirane napore svih dionika, uključujući vladu, privatni sektor i obrazovne institucije. Implementacija ovih strategija može pomoći Panonskoj Hrvatskoj da prevlada postojeće prepreke i iskoristi svoje potencijale za razvoj konkurentne i održive vanjskotrgovinske razmjene.

4.6. Utjecaj globalnog tržišta na gospodarstvo Panonske Hrvatske

Utjecaj globalnog tržišta na gospodarstvo Panonske Hrvatske u današnjem vremenu globalizacija je nezaobilazni proces koji oblikuje gospodarstva diljem svijeta, a gospodarstvo Panonske Hrvatske nije iznimka. Ovaj dio Hrvatske, poznat po svojoj raskošnoj ravničarskoj prirodi, plodnim poljima i bogatoj kulturnoj baštini, suočava se s brojnim izazovima, ali i prilikama koje donosi sve povezanije globalno tržište. U ovom poglavlju raspravljat ćemo o ključnim aspektima utjecaja globalnog tržišta na gospodarstvo Panonske Hrvatske, s posebnim osvrtom na poljoprivredu, turizam, industriju i radnu snagu.

Poljoprivreda je tradicionalno kraljeznica gospodarstva Panonske Hrvatske. Globalno tržište otvara brojne prilike za izvoz kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda, kao što su žitarice, voće i povrće, i time potencira povećanje prihoda lokalnih poljoprivrednika. Međutim, suočavanje s međunarodnom konkurencijom zahtijeva modernizaciju proizvodnje, što uključuje i investicije u nove tehnologije i održive metode obrade zemlje. Osim toga, globalne klimatske promjene iziskuju prilagodbu uzgojnih metoda i kultura koje se mogu uspješno uzgajati u promijenjenim uvjetima. Turizam predstavlja sektor s velikim potencijalom za Panonsku Hrvatsku. Bogata kulturna baština, netaknuta priroda, termalni izvori i gastronomska ponuda čine ovo područje privlačnim za različite segmente turista. Globalno tržište omogućava promociju ovih atrakcija na međunarodnoj razini, privlačeći posjetitelje iz različitih dijelova svijeta. Razvoj održivog turizma, koji uključuje i valorizaciju lokalnih resursa, može znatno doprinijeti gospodarstvu regije. Međutim, potrebna su ulaganja u

infrastrukturu i turističke kapacitete, kao i strategije za privlačenje investicija. Industrijski sektor Panonske Hrvatske suočava se s potrebom diversifikacije i inovacija kako bi ostao konkurentan na globalnom tržištu. Tradicionalne industrije poput drvne i prehrambene industrije moraju implementirati nove tehnologije i poboljšati svoje proizvodne procese. S druge strane, razvoj visokotehnoških i ekološki održivih industrija može otvoriti nove mogućnosti za gospodarski rast regije. Poticanje startupova i ulaganje u istraživanje i razvoj ključni su za stvaranje inovativnog i dinamičnog industrijskog sektora. Globalizacija tržišta rada stvara nove izazove, ali i prilike za radnu snagu u Panonskoj Hrvatskoj. S jedne strane, postoji rizik od "odljeva mozgova", gdje kvalificirani radnici traže bolje prilike u inozemstvu. S druge strane, globalno tržište otvara mogućnosti za privlačenje stručnjaka i ulaganje u lokalne talente. Ključno je ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje radne snage kako bi se zadovoljile potrebe modernog tržišta rada, uključujući digitalne vještine, strane jezike i međukulturalnu kompetentnost. Zaključno, globalno tržište donosi i izazove i prilike za gospodarstvo Panonske Hrvatske. Ključ uspjeha leži u prilagodbi i inovacijama, kako u tradicionalnim sektorima poput poljoprivrede i turizma, tako i u poticanju razvoja novih industrijskih grana i ulaganju u ljudski kapital. Održivi razvoj, koji uzima u obzir kako ekonomske tako i ekološke i socijalne aspekte, trebao bi biti temelj strategije kojom će se maksimizirati koristi globalizacije za gospodarstvo Panonske Hrvatske.

4.7. Perspektiva vanjskotrgovinske aktivnosti

Perspektiva vanjskotrgovinske aktivnosti Panonske Hrvatske pruža zanimljiv uvid u mogućnosti i izazove s kojima se ova bogata poljoprivredna, kulturna i industrijska regija suočava u kontekstu globalnog tržišta. Bogata prirodnim i ljudskim resursima, Panonska Hrvatska ima potencijal postati važan igrač na međunarodnoj sceni, posebice u poljoprivredi, prehrambenoj industriji, drvenoj industriji i metaloprerađivačkoj industriji koje čine okosnicu njezine gospodarske aktivnosti. Vanjskotrgovinska razmjena trenutno se odlikuje izvozom poljoprivrednih proizvoda, prehrambenih proizvoda, strojeva i opreme te drvnih proizvoda, dok import obuhvaća sirovine, strojeve i tehnologiju potrebne za domaću proizvodnju. S obzirom na plodno tlo i povoljne klimatske uvjete, postoji izvanredan potencijal za razvoj organske poljoprivrede koja je sve traženija na međunarodnim tržištima. Razvoj turizma, posebice ruralnog i ekoturizma, može dodatno potaknuti vanjskotrgovinske aktivnosti kroz promociju domaćih proizvoda i usluga. Međutim, suočavanje s izazovima poput nedostatka modernizacije, infrastrukturnih nedostataka, te poteškoća s kojima se susreću mala i srednja

poduzeća, ključno je za ostvarenje ovog potencijala. Strategije koje uključuju modernizaciju, poboljšanje infrastrukture, poticanje inovacija i jačanje kapaciteta malih i srednjih poduzeća, uz promicanje suradnje unutar regije i izgradnju međunarodnih partnerstava, mogu osigurati napredak u vanjskotrgovinskim aktivnostima. Panonska Hrvatska stoji pred prilikom da iskoristi svoje resurse i kroz adresiranje izazova te pravilno usmjerene strategije, ostvari održivi ekonomski rast i razvoj, čime bi se pozicionirala kao ključan igrač na međunarodnom tržištu.

5. RASPRAVA

Diplomski rad na temu "Perspektiva vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske" dubinski je analizirao i evaluirao trenutno stanje, izazove i perspektive vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske, regije čija gospodarska struktura i resursi nude jedinstvene mogućnosti za razvoj i unapređenje vanjske trgovine. Kroz detaljnu analizu podataka i primjenu relevantnih teorijskih okvira, došlo se do saznanja koja pružaju novu perspektivu na potencijal koji ova regija nosi. Panonska Hrvatska, sa svojim bogatim poljoprivrednim zemljištima, razvijenom prehrambenom industrijom i strateškim geografskim položajem, predstavlja ključan segment hrvatskog izvoza. No, unatoč ovim prednostima, identificirani su brojni izazovi koji ometaju potpuno iskorištavanje njezinog trgovinskog potencijala. Među glavnim preprekama ističu se nedostatna infrastruktura, visoki troškovi poslovanja, administrativne barijere te nedostatak modernizacije i tehnološkog razvoja u mnogim sektorima. U radu su predložene strategije koje bi mogle omogućiti Panonskoj Hrvatskoj da prevlada ove prepreke i iskoristi svoj puni potencijal. Među ključnim preporukama nalaze se ulaganje u infrastrukturu, posebno u prometne i logističke kapacitete, smanjenje administrativnih barijera kroz digitalizaciju i pojednostavnjenje postupaka, poticanje inovacija i tehnološkog razvoja, te jačanje suradnje između privatnog i javnog sektora. Osim toga, naglašava se važnost diversifikacije tržišta i proširenja izvoznih sektora, kao i potreba za usmjerenijim marketinškim strategijama koje bi promovirale panonske proizvode na međunarodnim tržištima. Osim konkretnih gospodarskih mjera, ističe se i značaj obrazovanja i razvoja ljudskih resursa kao ključnog faktora za dugoročni uspjeh. Perspektiva vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske su svijetle, pod uvjetom da se poduzmu odgovarajući koraci za rješavanje postojećih izazova. Ovaj rad ne samo da pruža temeljito razumijevanje trenutne situacije, već i nudi putokaz prema održivom i dinamičnom razvoju vanjskotrgovinske razmjene regije. Panonska Hrvatska ima sve potrebne resurse i kapacitete da postane važan akter u međunarodnoj trgovini, no za ostvarenje tog cilja potrebno je zajedničko djelovanje svih dionika, od lokalne zajednice do nacionalnih tijela vlasti. Budućnost je, bez sumnje, izazovna, ali i puna obećavajućih prilika za Panonsku Hrvatsku.

6. ZAKLJUČAK

Panonska Hrvatska posjeduje znatne potencijale za unapređenje svoje vanjskotrgovinske razmjene, koji proizlaze iz njezine bogate poljoprivredne osnove, razvijene prehrambene industrije i strateškog geografskog položaja. Analiza trenutnog stanja i izazova otkrila je ključne prepreke koje ometaju optimalno iskorištavanje tih potencijala, uključujući infrastrukturne nedostatke, visoke operativne troškove, administrativne barijere, te nedovoljnu modernizaciju i tehnološki razvoj. Strategije koje su predložene u radu omogućit će, ako se implementiraju, da se ove prepreke prevladaju. Ključne preporuke uključuju ulaganja u infrastrukturu, digitalizaciju i pojednostavnjenje administrativnih procedura, poticanje inovacija, te jačanje suradnje između privatnog i javnog sektora. Također, istaknuta je potreba za diversifikacijom tržišta i proširenjem izvoznih sektora, što bi Panonskoj Hrvatskoj omogućilo bolji položaj na globalnom tržištu. Na temelju provedene analize i predloženih strategija, može se zaključiti da Panonska Hrvatska ima sve preduvjete za razvoj kao značajan akter u međunarodnoj trgovini. Uspjeh ovih nastojanja ovisi o koordiniranim akcijama svih dionika, uključujući lokalne i nacionalne vlasti, te gospodarske subjekte. Uz pravilno vođenje i realizaciju predloženih mjera, budućnost vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske izgleda obećavajuće, nudeći regiji priliku da ostvari svoj puni ekonomski potencijal i pridonese širem društveno-gospodarskom napretku.

7. LITERATURA

1. Andrijanić, I., (2001.): Vanjska trgovina; kako poslovati sa inozemstvom. Mikrorad, Zagreb.
2. Institut za javne financije (2023): Vanjskotrgovinska razmjena Republike Hrvatske u 2022. godini: povećanje vanjskotrgovinskog deficita za 75,8%, Carinski vjesnik, broj 6, 49-66
3. Institut za javne financije (2023): Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u prvih šest mjeseci 2023.; blago smanjenje deficita u uvjetima smanjenja cijena sirovina, energenata i hrane, Carinski vjesnik, broj 11, 66-79
4. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2023): Regionalni razvoj u Hrvatskoj
5. Ivana Juras Anić: Urbana politika kao dio regionalne politike u EU i Hrvatskoj HKJU – CCPA, god. 12. (2012.), br. 2., str. 463-488
6. Grahovac, P. (2004.): Regionalni razvoj hrvatske poljoprivrede, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 2, broj 1
7. Bjelovarsko-bilogorska županija, <https://bbz.hr/>, 07. svibnja 2024.
- 8., Virovitičko-podravaska županija, <https://www.vpz.hr/>, 07. svibnja 2024.
9. Požeško-slavonska županija, <https://www.pszupanija.hr/>, 07. svibnja 2024.
10. Brodsko-posavska županija, <https://www.bpz.hr/>, 07. svibnja 2024.
11. Osječko-baranjska županija, <https://www.obz.hr/>, 11. svibnja 2024.
12. Vukovarsko-srijemska županija, <https://vusz.hr/>, 11. svibnja 2024.
13. Karlovačka županija, <https://www.kazup.hr/>, 11. svibnja 2024.
14. Sisačko-moslavačka županija, <https://www.smz.hr/>, 11. svibnja 2024.
15. Vidak, E., Vanjska trgovina i investicije, Diplomski rad, Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Osijek, 2019.
16. Kunac, I., Izvoz i uvoz hrvatskih županija, Završni rad, Veleučilište u Požegi, Požega, 2017.
17. Zarić, S., Međunarodna trgovinska politika Europske unije, Diplomski rad, Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Osijek, 2018.

18. PRIRUČNIK sustava upravljanja kvalitetom Sveučilišta Sjever (2023), str. 54-57

8. SAŽETAK

Diplomski rad naslova "Perspektiva vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske" bavi se analizom ključnih ekonomskih pokazatelja i trenutne situacije u vanjskotrgovinskoj razmjeni regije koja obuhvaća osam županija bogatih poljoprivrednim, industrijskim i turističkim potencijalima. Panonska Hrvatska, kao vitalni dio hrvatskog gospodarstva, ima značajan potencijal za razvoj vanjskotrgovinske razmjene zahvaljujući svojoj plodnoj zemlji i razvijenim industrijskim kapacitetima. Rad se fokusira na identifikaciju i analizu izazova i prilika za regiju u kontekstu vanjskotrgovinske razmjene. Poseban naglasak stavljen je na poljoprivredu, prehrambenu industriju, metaloprerađivačku industriju i turizam kao ključne sektore s potencijalom za unaprjeđenje izvoznih kapaciteta. Također, razmatra se utjecaj vanjskotrgovinske politike Europske unije, s obzirom na članstvo Hrvatske u EU, te kako ove politike utječu na trgovinsku razmjenu regije s ostalim zemljama članicama i trećim zemljama. Analiza se također proširuje na prepreke koje ograničavaju veći izvoz iz regije, kao što su infrastrukturni nedostaci, nedostatak specijaliziranih znanja za pristup međunarodnim tržištima, i potreba za većom podrškom malih i srednjih poduzeća. U radu se istražuje kako lokalne i nacionalne inicijative, uključujući financijske poticaje i obrazovne programe, mogu pomoći u prevladavanju ovih izazova. U kontekstu globalizacije i promjena u međunarodnom trgovinskom okruženju, rad istražuje kako Panonska Hrvatska može iskoristiti svoje konkurentske prednosti u svjetlu novih trgovinskih sporazuma i inicijativa za održivi razvoj, s posebnim osvrtom na sve veći naglasak na zelenoj ekonomiji i digitalizaciji. Rad pruža temeljitu analizu i predlaže strateške smjernice za održivi rast i razvoj vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske, naglašavajući potrebu za prilagodbom gospodarskih aktivnosti kako bi se maksimizirao potencijal regije.

Ključne riječi: vanjska trgovina, Panonska Hrvatska, poljoprivreda, gospodarske aktivnosti

9. SUMMARY

The thesis titled "Perspective of Foreign Trade Exchange in Pannonian Croatia" examines the key economic indicators and the current situation of foreign trade exchange in a region comprising eight counties rich in agricultural, industrial, and tourism potentials. Pannonian Croatia, as a vital part of the Croatian economy, has significant potential for developing foreign trade exchange thanks to its fertile land and developed industrial capacities. The thesis focuses on identifying and analyzing the challenges and opportunities for the region in the context of foreign trade exchange. Special emphasis is placed on agriculture, the food industry, the metal processing industry, and tourism as key sectors with potential for enhancing export capacities. Additionally, the impact of the European Union's foreign trade policies is considered, given Croatia's EU membership, and how these policies affect the region's trade exchange with other member countries and third countries. The analysis also extends to barriers that limit greater exports from the region, such as infrastructural deficiencies, a lack of specialized knowledge for accessing international markets, and the need for greater support for small and medium-sized enterprises. The thesis explores how local and national initiatives, including financial incentives and educational programs, can help overcome these challenges. In the context of globalization and changes in the international trading environment, the thesis investigates how Pannonian Croatia can leverage its competitive advantages in light of new trade agreements and sustainable development initiatives, with a particular focus on the increasing emphasis on green economy and digitalization. The thesis provides a thorough analysis and proposes strategic guidelines for the sustainable growth and development of foreign trade exchange in Pannonian Croatia, emphasizing the need to adapt economic activities to maximize the region's potential.

Keywords: foreign trade, Pannonian Croatia, agriculture, economic activities

10.POPIS TABLICA

Tablica 1: Izvoz i uvoz RH, prema županijama Panonske Hrvatske u 2021. i 2022. (u mil. EUR).....	20
Tablica 2: Izvoz i uvoz roba tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. (EUR i USD), prosječni polugodišnji tečajevi.....	23
Tablica 3: Izvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.	25
Tablica 4: Uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.....	28
Tablica 5: SWOT analiza resursa Panonske Hrvatske.....	32

11. POPIS SLIKA

Slika 1: Grb Bjelovarsko - bilogorske županije.....	10
Slika 2: Grb Virovitičko - podravske županije.....	11
Slika 3: Grb Požeško - slavonske županije.....	13
Slika 4: Grb Brodsko - posavske županije.....	14
Slika 5: Grb Osječko - baranjske županije.....	15
Slika 6: Grb Vukovarsko - srijemske županije.....	16
Slika 7: Grb Karlovačke županije.....	18
Slika 8: Grb Sisačko - moslavačke županije.....	20
Slika 9: Uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023..	29
Slika 10: Grafički prikaz ključnih aspekata SWOT analize.....	31

12.POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Izvoz i uvoz RH, prema županijama Panonske Hrvatske u 2021. i 2022. (u mil. EUR).....	21
Grafikon 2: Izvoz i uvoz roba tijekom prvih šest mjeseci 2022. i 2023. (EUR i USD), prosječni polugodišnji tečajevi.....	23
Grafikon 3: Izvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja u prvih šest mjeseci 2022. i 2023.....	26

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Diplomski rad

Perspektiva vanjskotrgovinske razmjene Panonske Hrvatske

Hrvoje Beniković

Sažetak: Ovaj diplomski rad bavi se analizom ključnih ekonomskih pokazatelja i trenutne situacije u vanjskotrgovinskoj razmjeni Panonske Hrvatske, s posebnim naglaskom na izazove i prilike koje stoje pred ovom regijom. Bit će razmotreni specifični sektori koji imaju potencijal za unaprjeđenje izvoznih kapaciteta, kao što su poljoprivreda, prehrambena industrija, metalo-prerađivačka industrija i turizam s posebnim naglaskom na analizu dostupnih statističkih podataka koji prate trgovinsku razmjenu Panonske Hrvatske s ostalim zemljama članicama Europske unije i trećim zemljama.. Osim toga, istražit će se i utjecaj vanjskotrgovinske politike Europske unije, s obzirom na članstvo Hrvatske u EU, te kako ove politike utječu na trgovinsku razmjenu Panonske Hrvatske s ostalim zemljama članicama i trećim zemljama.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: prof.dr.sc. Tihana Sudarić

Broj stranica: 45

Broj grafikona i slika: 13

Broj tablica: 5

Broj literaturnih navoda: 18

Broj priloga: 0

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: Panonska Hrvatska, vanjskotrgovinska razmjena, ekonomija, uvoz, izvoz

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. prof.dr.sc. Ružica Lončarić, predsjednica
2. prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
3. doc.dr.sc. David Kranjac, član

Rad je pohranjen u: Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomski radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.
University Graduate Studies, Agroecconomics

Graduate thesis

Perspective of Foreign Trade Exchange in Pannonian Croatia

Hrvoje Beniković

Summary: This thesis analyzes the key economic indicators and the current situation of foreign trade exchange in Pannonian Croatia, with a particular focus on the challenges and opportunities facing this region. Specific sectors with potential for enhancing export capacities, such as agriculture, the food industry, the metal processing industry, and tourism, will be examined, with a special emphasis on analyzing available statistical data that track Pannonian Croatia's trade exchange with other European Union member states and third countries. Additionally, the impact of the European Union's foreign trade policy, considering Croatia's EU membership, will be investigated to understand how these policies affect the trade exchange of Pannonian Croatia with other member states and third countries.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Mentor: PhD Tihana Sudarić, Full professor

Number of pages: 45

Number of figures: 13

Number of tables: 5

Number of references: 18

Number of appendices: 0

Original in: Croatian

Key words: Pannonian Croatia, foreign trade exchange, economy, import, export

Thesis defended on date:

Reviewers:

1. PhD Ružica Lončarić, Full Professor, president
2. PhD Tihana Sudarić, Full Professor, mentor
3. PhD David Kranjac, Assistant Professor, member

Thesis deposited at: Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek.